Ажахын реформын бодото бэелэл

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 4 (11602)
1968 оной январиин 5, пятница
сэн 2 мүнгэн

…РДЭМ УХААНАЙ ЭРИЛТЭЭР...

…дэгүй асуудалда гол ан… хандуулха тухай парти, …льство нэгэнтэ бэшэ заана. …суудалнууд коллектив, пред… бүхэндэ бии, бүхы орондо… баатайшье асуудал бии байха. …ай эмхидхэл һайжаруулха, …рине зүбөөр хүтэлбэрилхэ, … научно-техническэ дэбжэл… лаха, коммунизмын матери… технологическэ үндэһэ һуури …ха гээшэ эгээл шухала зо… …олонхой. Үйлэдбэрине хүтэл… …э онол арга нарижуулан һай… …хые партимнай заажа үгэбэ. …гтын болон экономическа ур… …тын шэнэ гурим үйлэдбэридэ …улхэтэй хамта, ажалые эрдэм … эрилтын ёһоор эмхидхэхэ, …гые бүгэдэ арадай эрхилдэг …болгохо эрилтэ табигдана.

…й завод нёдондо жэлэй түү… …үдэрһөө шэнэ гуримаар …жа байна. Мүн түрүүшын … ажалаа эрдэм ухаанай … ёһоор эмхидхэхэ асуудал …асажэ байнхай. Олон хүдэл… …, инженерно-техническэ хү… …нэгшэд энэ хэрэгтэ саг үр… … анхарал хандуулдаг болоо. … эмхидхэл һайжаруулха, це… …оо эмхи гуримтай болгохо, …а таатай эрхэ байдал хүдэл… …н бүхэндэ олгохо асуудал на… …зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. …нэй һүүлээр НОТ нэбтэрүүл… …хай түсэб зохёогдоо. Жэлэй … арбаад нимэ түсэб үйлэдбэ… …дэрүүлэгдэжэ, 10 гара мян… …эригэй арьбалалта хэгдээ. …ришэдэй ажалладаг газарые …гэрэлтүүлхэ, түрүү онол ар… …гахэ, ажалай эрхэ байдал …улха, үйлэдбэриин болбосо… …шэлүүлхэ талаар олон хэмжээ … бэелүүлэгдэнэ.

…рессорнэ станци абаад үзэе. … гаргадаг шахагдамал …заводой бүхы цехүүдтэ хэрэг… … Тус станциин байдал муу, …римгүй байгаа. Компрессор… …эрэлгын слесарь, машинист… …хүдэлмэришэд дундаа хөөрэл… …өөд, станцияа жэшээтэ һайн …итэй болгохо гэжэ шиидэһэн …ксандр Васильевич Кравчен… …н Шадриевич Богоутдинов, … слесарь Владимир Фролов … эрдэм ухаанай ёһоор эмхид… …асуудалаар бусад хүдэлмэри… …эй заводой, цехүүдэй хүтэл… …эдтэй хамта тусхай түсэб … Үйлэдбэридөө техническэ … нэбтэрүүлхэ асуудалда … анхарал хандуулагдаа. НОТ …улхэ үүргэтэй инженер Иван …вич Васильев техническэ …эр тусхай альбом бэлдэһэн, …мжээ хараалһан юм. Хүдэл… … мастер Иван Павлович Бе… … хүтэлбэри доро хараалһан … бэелүүлжэ эхилээ. Тэ… …калһаа сүлөөтэй сагтаа стан… …соо, газаа талые сагаадаһан, …улые угааһан, потолоогынь … сагаан шэрээр будаһан

…нер И. М. Васильевай аль… … харуулагдаһан зүйлнүүдэй …станци һэльбэн заһабарилаг… …компрессорнэ түхеэрэлгэнүүд …ниюдэндэ таараха шэрээр бу… … Станциие тойруулан олон за… …голон һуулгагдаа. Гадна хү… …шэд мүн лэ өөһэдынгөө хү… …компрессорнэ тоһо шүүн сэбэр… …тусхай түхеэрэлгэ бүтээһэн …энэнь орёо түхеэрэлгэ юм. … хэрэглэһэнэй ашаар һара … хэдэн тонно үнэтэ тоһон …алаг болобо. Урдань тоһо шал… …тула нефтебазын лаборатори …эг һэн. Мүнөө заводто сэбэр… … тоһон шалгагдахаа болёо. …рессорнэ цехэйхидтэ октябрь … коммунис ажалай коллек… …нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. …алгын цех һэльбэн заһаба… …а. үйлэдбэринь оньһожоруу… … Агаар сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ …а. Хүдэлмэришэдэй хубсаһаа … эдеэлхэ газар үргэдхэгдэ… …түхеэрэгдэһэн байна. Хүнүүдэй …лаг газарта дүтэ газтай уһа …ха түхеэрэлгэнүүд тодхог… …ажалые эрдэм ухаанай ёһоор …хэ эрилтэ дүүргэһэнэй ашаар …000 түхэриг гүрэнэй мүл… …агдана. Цехэй хүдэлмэришэ… …лэй бүтээсэ 4,3 процентээр …үүлэгдээ. Шудхагша Виктор

Власов, мастернууд Анатолий Яковлев, Василий Кирпичёв, технолог Петр Толмачев ажалда таатай эрхэ байдал хүдэлмэришэдтэ олгохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Ажалые эрдэм ухаанай эрилтын ёһоор эмхидхэхэ олон хэмжээн гагнууриин участогто бэелүүлэгдээ. Гагнуури хэхэ автомат шахуу түхеэрэлгэ, ондоо онол арга хэрэглэгдэжэ эхилээ. Зарим станок түхеэрэлгэнүүд һэльбэн заһабарилагдаа.

Тусхай хэдэн хэмжээ бэелүүлһэнэй ашаар 5000 түхэригэй алмалта инструментальна цехтэ хэгдээ.

Түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гурим болон ажалые эрдэм ухаанай эрилтын ёһоор эмхидхэхэ асуудал хоорондоо таһаршагүй холбоотой. Али нэгыень түрүүшээр шиидхээд, нүгөөдыень хожом бэелүүлхэ гэжэ һанаа һаа буруу. Хамтын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, арга боломжоёо элирүүлэн хэрэглэхэ, эдэбхи үүсхэлтэйгээр үйлэдбэриин шухала асуудал шиидхэхэ эрилтэ мүнөө үедэ табигдана. Шэнэ онол арга хэрэглэнгүйгөөр, ажалай эмхидхэл һайжаруулангүйгөөр, үйлэдбэреэ ашаг ехэтэйгээр эрхилжэ болохогүй гээшэ.

Манай заводой коллектив энэ эрилтэ һайн ойлгоно. Тиимэһээ шэнэ гуримаар ажаллажа байгаа коллектив ажалаа эрдэм ухаанай эрилтын ёһоор эмхидхэхын тула бага бэшэ оролдолго гаргана. Теэд заримдаа энэ оролдолгонь хэрэгтэй үрэ дүн үгэнэгүй. Ямар шалтагааанһаа? Заводой эрхэ байдал хараада абажа, энэ асуудалда харюусажа үзэе.

Ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, тэрэнэй бүтээсэ дээшэлүүлхын тула нэгэ доро олон хэмжээ бэелүүлхэ хэрэгтэй. Мүн энэ хэрэгтэ олониитын хабаадалсаагүй һаа, һайн үрэ дүн туйлахань бэрхэтэй. Ажалай эмхидхэл һайжаруулхын тула нормо зүбөөр зохёохо шухала. Харин заводоймнай нормо зохёогшод, технологууд, конструкторнууд, мастернууд бултадаа энэ асуудалаар һонирходог болоогүй, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэнь хүдэлмэришэдтэ ёһотой туһаламжа хүргэнэгүй. Тиимэһээ үйлэдбэриин арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй, материал болон мүнгэн зөөри алмаха талаар үшөө горитой дутагдал бии байһаар.

Үйлэдбэридэ НОТ нэбтэрүүлхэ талаар зарим тэды алхамай хэгдэбэшье, энэ хэрэг бүхы коллективэй зүгһөө шиидхэгдэнэгүй. Энэ ажал эмхидхэхэ ёһотой хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин эдэбхитэд зарим тэды асуудал шиидхээд, бүхы үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бага анхарал хандуулна гэхээр. Хэрэглэгдээгүй арга боломжо предприяти, үйлэдбэри бүхэндэ бии. Тэрэниие элирүүлхэ хэрэгтэй. Тиихын тула үйлэдбэреэ гүнзэтыгөөр шэнжэлхэ, сасуулга хэхэ, бүхы асуудалые боломжотойгоор шиидхэхэ шухала.

Хүдэлмэришэдэй ажалладаг газарые зүбөөр гэрэлтүүлхэ, цехүүд соохи агаар сэбэрлэхэ—шухала хэрэг. Энээниие хэншье арсахагүй. Харин нимэ ажалые эрдэм ухаанай ёһоор, холын хараатайгаар бэелүүлхэ шухала. Теэд гэрэлтүүлгын нормо тодорхойлхо, агаар шалгаха тусхай аппаратура үгы. Энэ ушарһаа НОТ-ой түсэбөөр хараалагдаһан зарим хэмжээн бэелүүлэгдэнэгүй.

Бар хүсэнэй ба эрдэм ухаанай хүдэлмэриин илгаа зайсуулха, энэ хоёр ажал дүтэрхы болгохо гэжэ партиин Программа дотор хараалагданхай. Энэ зорилго удаа дараалан шиидхэгдэхэ ёһотой. Тиихын тула ажалые эрдэм ухаанай эрилтын ёһоор эмхидхэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ хэрэг орёо оньһон, комплексно аргаар шиидхэгдэхэ юм. Тиимэһээ НОТ болон ажахын реформо хоорондоо нягта холбоотойгоор шиидхэгдэхэ ёһотой, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлнэ. Ажалые эрдэм ухаанай эрилтын ёһоор эмхидхэбэл, арга боломжо элирүүлэгдэжэ, ниитын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаха байна. Мүн ажахын реформо амжалтатайгаар бэелүүлхын тула үйлэдбэреэ зүбөөр, эрдэм ухаанай эрилтэдэ тааруулан эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Н. ДЕМИН,
«Электромашина» заводой экономист.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ—БОЛЗОРҺОО УРИД!

ШЭНЭ ХҮСЭТЭЙГӨӨР

Үнгэрэгшэ жэлдэ Ториин совхозой һаалиин олонхи фермэ гүрэндэ һү худалдаха түсэб, уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээ. Эндэхи ажахынууд гүрэндөө 16,3 мянган центнер һү худалдаха аад, бүхыдөө 17 мянга үлүүтэй центнер сагаан эдеэ бэлэдхэлэй пунктда оруулһан байна.

Совхоз соогоо Хулдат нютагай фермэ эрхимлэнэ. Тэндэхи һаалишад Прасковья Полютова, Евдокия Тугаринова, Дансорун Бадмаева гэгшэд үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2200—2300 килограмм хүрэтэр һү һаажа, мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Тэрэшэлэн Алцагай отделениин Хотогорой, Армагай, мүн Горхоной фермэнүүд баһал һү ехээр һаагаа, гүрэндэшье элбэгээр худалдаа.

Шэнэ жэлэй гараһанһаа хойшошье эдэ фермэнүүд шэнэ хүсэтэйгөөр хүдэлжэ, һү һаалияа ниилээд нэмээжэ байнхай. Жэшээнь, һаалишан, комсомол басаган Вера Тугариновагай хүтэлбэрилдэг Горхоной залуушуулай фермэ ноябрь, декабрь соо үдэртөө 340—360 килограмм һү һаажа, бэлэдхэлэй пунктда ябуулдаг һаа, мүнөө 500—550 килограмм һү гүрэндэ тушаана.

Нэн түрүүн фермэ бүхэндэ үнеэдэй тэжээлые, илангаяа һолоомо, талха тарянай зүйл һайнаар бэлдүүлжэ, шэмэтэй болгожо эдюулһэнэйнь ашаар һүн ехээр һаагдана. Совхозой дирекци, партком фермэ, һаалишадай дунда мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, тэрэнэйнь дүн хаһа сагтаа гаргадаг, түрүүшүүлые зүбөөр урмашуулдаг байна.

В. БАШАРОВ.
Зэдын аймаг.

САҺАН БААЛНУУД ЗУРЫНА

Тольбо сагаан саарһандал хабтагай үргэн тарянай газар дээгүүр хэдэн трактор гүнзэгы саһа хаха зуран ябанад. Тэдэнэй хойноһоо саһан зуруу зуруудаар обоологдожо, тарялан эреэн һудалнуудаар хээлэгдэнэ.

Энэ Тарбагатайн «Дружба» колхозойхид саһанай ехэ ороһониие һамбаашалжа, һалхи шуурганда хиидэжэ арилхаһаань урид тэрэниие тарялан дээрээ тогтоохо хэмжээ абажа байна. Мүнөө 2000 гаран гектарта саһа тогтоохо хүдэлмэри хэгдээ.

— 1967 ондо сагай уларилай муушаг байгаашье һаань, бүхы газарайнгаа га бүриһөө арбаад центнер ургаса абаа һэмди. Шэнэ жэлдэ тэрэнһээ үшөө ехэ ургаса хуряахын тула мүнөөнһөө бүхы анхаралаа табинабди,—гэжэ колхозой главна агроном Р. Н. Чебунин хэлэнэ.

Нээрээшье энэ талаар эндэ ехэ юумэн хэгдэжэ байнхай. Тарялан дээрэ 3 мянган тонно шэбхэ гаргагдаа. Мүн 65 тонно минеральна утэгжүүлгэ, 200 тонно аммиагай уһан худалдагдажа абтаа.

Тарянай үрэһэншье гол түлэб бэлэн болонхой. Бүхы 11,2 мянган центнер үрэһэнэй 9200 центнерынь тарилгын шанарта хүргэгдөөд, шалгуулагдаад, амбаарта хэгдэнхэй.

З. ТЭЛИН.
Улаан-Үдын аймаг.

ЖЭЛЭЙ ДҮН—АМЖАЛТА

Прибайкалиин аймагай ажалшад шэнэ жэлэй угтамжын ажалай ехэхэн бэлэгүүдтэй. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын модоной баазын коллектив жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 20 мянган түхэригэй модо болбосоруулба. Тус баазын эрхим участогуудай нэгэн — мебель бүтээдэг хоёрдохи цех болоно. Коммунист Римма Терентьевна Стрельцовагай хүтэлбэрилдэг түе цехэй хүдэлмэришэд түсэбһөө гадуур 730 зөөлэн диван хэжэ тушааба.

Тэрэшэлэн Таловска түмэрбетон конструкцинуудай завод түсэбөө 140 процент дүүргээ. Эндэхи хүдэлмэришэд 1968 ондо түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 130 тонноор үлүү ехэ металл болбосоруулха гэжэ уялга абанхай.

Гадна эндэхи хүдөөгэй ажахынуудшье ниилээд амжалтатай. Аймаг бүхыдөө һү, мяха үйлэдбэрилжэ, гүрэндөө худалдаха жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэһэн байна.

И. ДУНАЕВ.

КОММУНИСТЫН ЖЭШЭЭ

Үнинэй коммунист, Ленинэй орденто малшан Р. С. Сындеев жэл бүри ажалай эрхим үрэ дүн туйлажа, хододоо түрүү зэргэдэ ябадаг. Үнгэрһэн түүхэтэ жэлдэ Кировэй нэрэмжэтэ колхозойнгоо һаалишадай дунда социалис мүрысөөнэй эхи табиһан. Тиигэжэ хэлэһэн үгэдөө батаар хүрөөд, түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ мүн лэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад хүдэлжэ захалба.

Үбгэн һаалишанай жэшээгээр артелиин залуу коммунистнууд хонишод М. О. Арзухаев, О. Д. Патархеева гэгшэд хүдэлнэ. Мэлс Ошорович Агууехэ Октябриин революциин 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэ үедэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан, тиихэдэ Ольга Патархеева тээсгэн үнгэрһэн районно партийна конференци дээрэ КПСС-эй райкомой гэшүүнээр һунгагдаһан байха юм.

Г. ИВАНОВ.
Ахын аймаг.

ТҮЛ АБАЛГАДАА БЭЛЭН

Цыжэб Цыдыповна Намжилова 15 үлүүтэй жэлэй туршада Яруунын аймагай «Победа» колхозой мал ажалда хүдэлмэрилжэ ябана. Энэ хугасаа соо нүхэр Намжилова оролдосотой ажалаараа нютагайнгаа эрхим хонишодой тоодо оронхой.

Үнгэрэгшэ жэлэй түл абалгын үедэ Цыжэб Цыдыповна даажа байдаг зуун эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абажа гарзагүйгөөр түлжүүлээд, толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые гушаад килограмм болгожо тушаагаа. Хонин бүриһөө гурбан килограмм юһэн зуун грамм нооһо хайшалаа.

Түрүү хонишон мүнөөшье жэлэй түл абалгын хаһые амжалтатайгаар үнгэргэхэ зорилготой.

Ц-Е. БОЛСОЕВ.

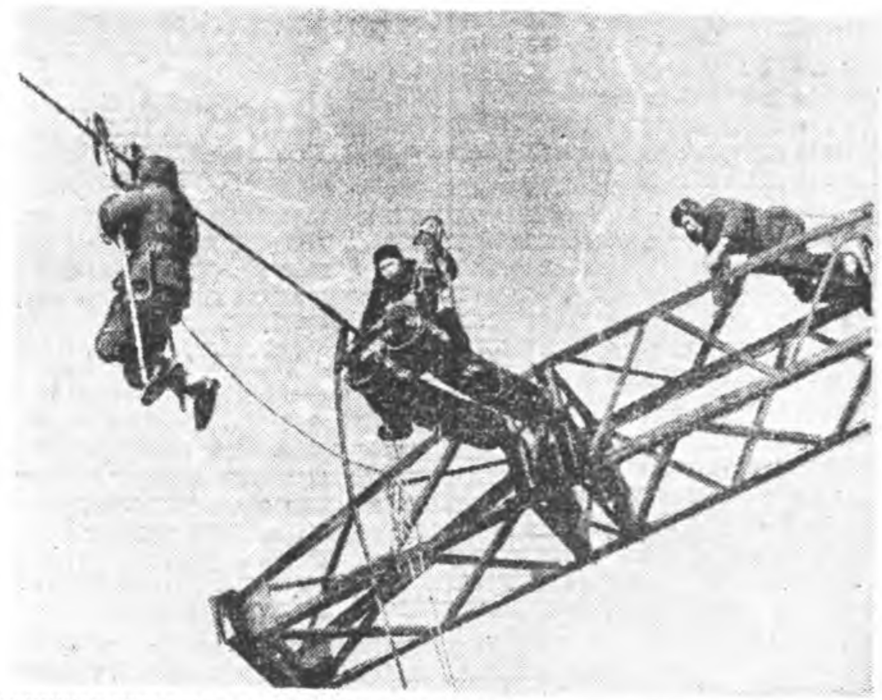
ХҮРШЭ ОБЛАСТИИН ХҮДЭР ГАРТАН

Үргэн даа, Сибириин дайда! Энэ дайдаар электрын элшэ хүсэ дамжуулха утаһанууд татаатай. Зайн галай элшэ хүсөөр промышленность болон хүдөө ажахые хангахын тулада эрэлхэг зоригтой хүнүүд үдэр һүнигүй ажаллажа байдаг. Гансахан дүрбэдэхи участогай дайдаар — 620 километртэ үндэр вольттой лини татагданхай. Энэ участок Эрхүүгэй областиин Тулун город шадар оршодог. Жэлэй ямаршье сагта: һалхи шуургатайшье, аадар бороотойшье үедэ электромонтёрнууд ой тайгые дабажа, электрын утаһануудые заһана.

Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): 4-дэхи участогай электромонтёр И. Бечевин. Хажуудахи зурагтань монтернууд.

АПН-эй фото.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

ТЕХНИКЭ ОЛООР АБТАХАНЬ

— 1968 ондо республикымнай хүдөө ажахы шэнэ түхэлэй олон оньһото техникээр зэбсэгжүүлэгдэхэ,—гэжэ «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо А. С. Ламбразо хөөрэнэ. — Эндэ мүнөө абахаар хүлеэгдэжэ байгаа шэнэ машинануудай дунда урдань манай ажахынуудта хэрэглэгдээгүй, бүтээсэ ехэтэй, арбан табан янзын ажал хэхэ «РС-09» маркын трактор ГДР-һээ асарагдаха. Энэ трактор газар хахалха, үрэһэ тариха, таряа хадаха, үбһэ сабшаха, тармаха, сомохо ба бусад оньһото зүйлнүүдһээ гадна, ашаа шэрэхэ тусхай кузовтай юм. Нимэ 40 трактор һаяар абтаха.

«ЗИЛ-130», «ЗИЛ-157» маркын хүсэ ехэтэй ашаанай шэнэ автомашинанууд хүдөөгэймнай харгынуудаар түрүүшынхиеэ гүйлдэхэ. Нимэ 200 гаран автомобиль ерэхэ байна.

Түмэр замаар ерэһэн элдэб минеральна утэгжүүлгэ болон цемент гэхэ зэргые вагонуудһаа буулгаха, ашахадаа хүнүүд бар хүсөөрөө носолдожо тулидаг байһан. Харин мүнөө тимэ ашаа буулгаха, тээхэ тусхай 9 машина ерэхэнь. Эдэ машинанууд республикымнай ашаа буулгадаг түмэр замай станцинуудта ажаллаха байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэриие хүнгэнөөр бүтээхэ үшөө олон шэнэ машинанууд абтахаар хараалагданхай. Ажалай бүтээсэ ехэтэй «СК-4» түхэлэй 596 комбайн мүнөө жэлдэ абтаха. Үнгэрэгшэ 1967 ондо минил 270 тиимэ комбайн ерэһэн юм.

Манай корр.

МААРАЛДАА...

Ноёхон нютаг соогоо түрүүлэн залуу хонишон Владимир Будаевай даадаг отарада түл гаража захалба. Мүнөө эндэ хори гаран хурьгад түрөөд, түл абалсахаяа ерэһэн залуушуул Баяр Буянтуев, Мария Митапова гэгшэд оролдосотойгоор харууһална.

— Энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 95-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ зорилготойбди. Хониднай хүсэ шадалаар һайн, үбэлжэлгэ, түл абалгадаашье муу бэшээр бэлдэнхэйбди,—гэжэ ахалагша хонишон В. Будаев хөөрдэнэ.

В. НИКОЛАЕВ.
Сэлэнгэ.

БАГШАНАРАЙ СУГЛААН

ХЭРЭН. (Телефоноор абтаба). Түнхэнэй аймагай багшанарай суглаан үсэгэлдэр болобо. Һуралсалаа саашадань улам һайжаруулха, үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ тухайдаа багшанар зүбшэлдэһэн байна.

Тус суглаан дээрэ аймгүйсэдкомой гэгээрэлэй таһагые даагша Ж. Д. Халудоров элидхэл хэбэ.

Л. ТАПХАЕВ.

МОСКВАҺАА МЭДЭЭНҮҮД

…АРЛ МАРКСЫН …ША ХҮБҮҮНЭЙ ЗУРАГУУД

…арл Марксын гуша хүбүүн. …шиин уран зурааша-ком… … Фредерик Лонге гэг… 40 гаран зурагуудые Мос… …й уран зураашад, хэблэ… …газарнуудай ба музейнүү… …гүлөөлэгшэд К. Марксын … Ф. Энгельсын музейдэ янва… … 3-да хараба. Германида, …нида, Бельгидэ, Англи … Голландида К. Марксын …ууһан, ажаллаһан газар… … харуулагдаһан байна.

…учна коммунизмын эхи …шын түрэһөөр 150 жэлэй … зорюулан, «Советский …жник» гэжэ хэблэлэй гар… … байгаа альбом дотор …шиин уран зураашын тэдэ…уд оролсохо юм.

(ТАСС).

СССР-эй ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ ХОЛБООНОЙ ШАНГУУД

МОСКВА. (ТАСС-ай корр.). СССР-эй Журналистнуудай холбооной жэл бүриин шангуудые олгохо комисси январиин 3-да ажалаа эхилбэ. 12 тиимэ шан журналистнуудай эрхим зохёолой түлөө жэл бүри олгогдодог.

Холбооной лауреадуудай шан олгохо гэһэн зохёолнууд комиссиин үзэмжэдэ 1968 оной февралиин 15-һаа хойшо бэшэ табигдаха ёһотой.

МҮЛЬҺЭН ДЭЭГҮҮР ПОЕЗД ГАРАБА

КОМСОМОЛЬСК-на-АМУРЕ. Энэ город шадар Амар мүрэн дээгүүр баригдаһан мүльһэн харгыгаар энэ үбэлэй түрүүшын түмэр замай состав январиин 3-да гараба. Комсомольск—Советская Гавань гэжэ городуудай хоорондо поезднуудай таһаралтагүй ябаса нигэжэ эхилбэ.

СССР-эй ВЕТЕРИНАРНА УСТАВ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй батаһан ветеринарна шэнэ устав манай ороной территори дээрэ 1968 оной январиин 1-һээ хойшо хүсэндөө оробо. Адууһа мал хаража байха талаар ветеринарно-санитарна гуримуудые сахиха колхозуудай, совхозуудай, предприятинуудай ба энгэй хүнүүдэй уялганууд тэрэ устав дотор тодорхойлогдоһон, бүри нарииаар найруулагдаһан байна. Бүхы түрэлэй тэжээмэл мал, тэрэшэлэн шубууд, зоопаркдахи ан гүрөөл, загаһа, зүгы гэхэ мэтые барижа байха талаар хиналта тогтоогдохо юм.

Ветеринарна хиналта һайжаруулха, мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго СССР-эй ветеринарна шэнэ уставаар табигдана.

ҺҮҮЛЭЙ СОНИН

ҮБЭЛЭЙ УРГАСА

ДУШАНБЕ. (ТАСС-ай корр.). Республикын тон томо ажахыда—Курган-Тюбинскэ районой Куйбышевай нэрэмжэтэ совхоздо саахарай свёкло хуряажа эхилбэ.

Плантациин гектар бүриһөө 500 центнерһээ доошо бэшэ малай эрхим тэжээл абтаха гэжэ тоологдобо. Энэ культурын шэнэ тарилга хэхэ газар совхоздо хахалагдажа эхилһэн байна

Тэрэшэлэн К. Марксын, Максим Горькиин, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта саахарай свёкло хуряажа эхилбэ.

МҮЛЬҺЭТЭ ДАЛАЙН ЭРЬЕ ТЭЭШЭ

ЯКУТСК. (ТАСС-ай корр.). «Урал-377» гэжэ шэнэ грузовигуудай ехэ колонно Якутдортрансын гаражһаа январиин 2-то гараба. Тэрэ колонно Мүльһэтэ далайн эрье тээшэ зорижо ябана. Тон ехэ хүсэтэ эдэ машинанууд гүнзэгы саһан соогуур 3500 километр ябажа, Кулар, Депутатска болон бусад приискнүүдэй алташадта ашаа абаашаха юм.

СОВЕТ-ФРАНЦУЗ ХАРИЛСААН

Научно-техническэ ба экономическа харилсаанай совет-француз холимог комиссиин («бага комисси» гэдэгэй) 3-дахи сесси январиин 3-да Москвада нээгдэбэ.

Хоёр тала 1967 оной харилсаанай дүнгүүдые гаргаха, тэрэ харилсаае улам үргэдхэжэ, удаан болзор соо хүгжөөхэ арга замуудые хараалха байна.

(ТАСС).

ХИЛЫН саанаһаа

КУБАДА ҺАЙНДЭР БОЛОБО

ГАВАНА. (ТАСС). Кубын революциин илаһанай 9-дэхи ойтой дашарамдуулан эндэ парад ба ажалшадай жагсаал январиин 3-да болобо.

Тэрэнэй һүүлээр Революциин талмай дээрэ митинг боложо, Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро үгэ хэлэбэ.

ПАТРИОДУУДАЙ ЗОРИМГОЙ ДОБТОЛГО

ПАРИЖ. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Урда Вьетнамдахи американска агаарай-сэрэгэй Данангын томо баазые январиин 3-да буудаба.

Тэрэнэй эсэстэ, американска далайн ябаган сэрэгэй солдадууд алуулба, Урда Вьетнамай 8 самолёт, Америкын 9 самолёт үгы хэгдэбэ гэжэ Франс пресс агентствын корреспондент Сайгонһоо мэдээсэнэ.

СЕКУ ТУРЕ—ГВИНЕЙН РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ

ДАКАР. (ТАСС). 1968 оной январиин 1-дэ болоһон бүгэдэ зоной һунгалтын дүнгөөр ДПГ-гэй генеральна секретарь Ахмед Секу Туре Гвинейн республикын президентээр дахинаа һунгагдаба гэжэ Гвинейн ниислэл хото Конакриин радио мэдээсэнэ.

Табан жэлэй түсэбэй
гол зорилгын
нэгэ асуудал

АЖАЛАЙ НӨӨСЭ ХҮСЭ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Партиин XXIII съезд коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха программа бэелүүлхэ тодорхой хэмжээ хараалһан байна. 1966—1970 онуудай туршада арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй экономическа гол зорилго съездын Директивэнүүд дотор тодорхойлогдоо.

Үйлэдбэриин хүсэнүүдые улам саашань хүгжөөхэ хэрэг ажалай арга боломжо, нөөсэ хүсэ зүбөөр, ашагтай туһатайгаар хэрэглэһэнһээ нилээд ехээр дулдыдадаг. Ороноймнай энэ нөөсэ, арга боломжо элирүүлхэ, хүдэлмэриин хүсые ашатай туһатайгаар хэрэглэхэ, тиигэжэ нийтын ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ шухала гэжэ съездын шиидхэбэри дотор заагдана.

Энэ табан жэлэй туршада нийтын үйлэдбэри бүри ехээр хүгжөөгдэхэ. зүбөөр хубаарилан эмхидхэгдэхэ. Үйлэдбэридэ эрдэм ухаанай болон техникын түйлалта нэбтэрүүлэгдэхэ. Тиимэһээ хүдэлмэриин хүсэнүүдые зүбөөр түсэблэхэ, бэлдэхэ, тоо бүридэлдэ абаха, хубаарилан хэрэглэхэ асуудалда онсо анхарал хандуулагдана. Ажахын элдэб һалбари, предприятинуудай хоорондо хүдэлмэриин хүсэ тааруулан хубааха тон шухала.

Партиин ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет промышленность ба барилгада ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай тоггоол баталан абаһан юм. Тэрэ тогтоолой ёһоор, ажалай арга боломжо, бии байгаа нөөсые онсо хэрэгтэй газартань зүбөөр хубаарилан хэрэглэхын тула гүрэнэй тусхай комитедүүд, мүн тусхай органууд байгуулагдаа. Тэдэнэй бэелүүлхэ зорилго, уялга мүн лэ тодорхойлогдоһон байна.

Тэдэнэр тусхайта министерство, ведомство, предприятинуудтай хамта хүдэлмэришэдые бэлдэхэ, хэрэглэмжын зэргээр предприяти, барилга, районуудай хоорондо хубаарилан табиха, арад зониие ажалда хабаадуулха уялгатай. Тиихэтэй хамта ажал хэжэ шадаха аад, нийтын үйлэдбэридэ хабаадалсадаггүй хүнүүдые элирүүлхэ, ажалай хүсые зүбөөр хэрэглэхэ дурадхал бэлдэхэ ёһотой. Ажал хэжэ шадаха хүнүүдэй олоор ажаһуудаг газарта шэнэ барилга эрхилхэ проект зохёолгодо эдэ органууд хабаадалсаха юм.

Арадай ажахын һүүлэй жэлнүүдтэ түргөөр хүгжэжэ байһанай ашаар ажал хэжэ шадаха хүнүүд нийтын үйлэдбэридэ хабаадуулагдажа байнахай. Манай республикые абажа хараа һаа, 1961 онойхитой сасуулхада, ажал хэдэггүй хүнүүдэй тоо 1966 ондо 32 мянгаар хороһон юм. Республикымнай бүхы зоной 12,2 процентнь нийтын ажалда хабааданагүй. Харин 1961 ондо тэдэнэй хуби 22,2 процент байһан.

Табан жэлэй туршада ажалай нөөсэ хүсэн 7,2 процентээр, харин хүдэлмэришэнэй хүсэ хэрэглэлгэ 10 процентээр дээшэлхээр багсаагданхай. Хүгжэжэ байгаа арадай ажахыда бүри олон хүдэлмэришэд хэрэгтэй болохо. Тиимэһээ ажалай нөөсэ хүсэ хэрэглэхэ уялгатай тусхай органууд үмсынгөө, мүн тэрэй ажалтар һамааралд байдаг хүнүүдые элирүүлжэ, нийтын ажалда хабаадуулха, тэрэшэлэн түсэблэлгын болон ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта промышленностиин нөөсэ хүсэ тодорхойлхо, зүбөөр хубаарилха ёһотой болоно. Ажал хэхэ наһанда хүрэһэн залуушуул хараада абтаха юм.

Ажалай нөөсэ хүсэ элирүүлхэ управлени республикынгаа статуправлениин, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин, түсэблэлгын болон аймсоведүүдэй гүйсэдкомуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта городууд, аймагуудтахи нийтын ажал хэдэггүй хүнүүдэй тоо тодорхойлһон байна. Республикада ажаһуудаг хүн зоной 8,5 процентнь нийтын ажалда хабаадалсадаггүй байба.

Тэдэнэй дийлэнхи олонхинь худоо тосхонуудта ажаһууна. Кабанскын, Түнхэнэй, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Прибайкальска аймагуудта тэдэнэй тоо олон. Эдэ хүнүүдые нийтын ажалда хабаадуулхын тула худоо тосхонуудта шэнэ фабрика бариха, хүдэлжэ байһан зарим предприятинуудые үргэдхэхэ, хэрэглэмжын зүйлнүүдые бүтээхэ туһалбариин ажахынуудые колхоз, совхозуудта эмхидхэхээр хараалагдана.

Энэ хадаа эндэхи хүдэлмэрилэгшэдые бүхэли жэлэй туршада ажалтай болгохо хэрэгтэ ехээр нүлөөлхэ. Закаменск городто оёдолой фабрика шэнээр баригдаха. Бабушкин городой фабрика үргэдхэгдэхэ юм.

Зарим совхоз, леспромхозуудта хүдэлмэришэд олоор һэлгэгдэжэ байна. Энэнь горитой дутагдал. Жэшээлхэдэ, Яруунын аймагай Нарһатын совхоздо нёдондо жэл 120 хүн ажалда абтаһан байгаа һаа, 103 хүн ажалһаа гаража ошоо. Яруунын совхоздо 204 хүн ажалда абтаа, 180 хүн ажалһаа гараа. Иимэ ушар Мухар-Шэбэрэй аймагай совхозуудта үзэгдэнэ. Байгша оной туршада Итанцын леспромхоздо 107 хүн ажалда абтаа, 129 хүн ажалһаа гаража ошоо. Клюевскэ, Хүртэйн леспромхоздо хүдэлмэришэд олоор һэлгэгдэжэ байна.

Хүдэлмэришэдэй ажалда шэнээр абтадаг, гаража ошодог ябадал ажахынуудта ехэ хохидол ушаруулна. Гансахан предприяти—Итанцын леспромхозые абаад үзэе. Нэгэ жэл 7 һарын дүршэл: эндэһээ 328 хүн гаража ошоо. Нэгэ предприятиһаа нүгөө предприятида ошохоодоо нэгэ хүн дундаа зэргээр 20 ажалта үдэр гээдэг. Тиимэһээ хамта дээрээ гансахан леспромхозһоо гараһан эдэ хүнүүд 6560 ажалта үдэр дэмы гээһэн болоно.

Ямар ушар шалтагаанһаа хүдэлмэришэд олоор һэлгэгдэнэб гэжэ элирүүлхээр. Ушар, шалтагаан предприяти, һалбари бүхэндэ ондо ондоо байжа болохо. «Забайкаллес» комбинадай леспромхозуудта жэл бүхэндэ хүдэлмэришэд олоор эльгээгдэдэг. Белорусси, ороноймнай ондоо газарнуудһаа хүдэлмэришэд нүүжэ ерэһэн байха. Тиихэтэй хамта леспромхозуудта хүдэлмэришэдэй һэлгэгдэжэ байһанай шалтагаан һайнаар элирүүлэгдэнэгүй, ажалай нөөсэ хүсэн тодорхойлогдоногүй.

Олон эхэнэрнүүд нийтын ажалда хабаадуулагданагүй. Хүдэлмэришэдэй тосхонуудта үхибүүдые хүмүүжүүлхэ эмхи зургаануудай үгы дээрэһээ иимэ дутагдал дайралдана. Модошолой һуурин газарнуудта эхэнэрнүүдые хамтын ажалда хабаадуулдаг болоо һаа, үйлэдбэридэ аша туһатай байха. Ондоо тээһээ нүүлгэн асарагдаха хүдэлмэришэдэй тоо үсөөрхэ һэн. Гэр бүлэдөө абадаг салин хүлһэн дээшэлжэ, хүдэлмэришэдэй саг үргэлжын кадрнуудтай болохо хэрэгтэ бага бэшэ нүлөөн үзэгдэхэ байна. Мүн үлүү ехэ байрын талмай хэрэглэгдэхэгүй ушартай.

Эхэнэрнүүдые ажалда хабаадуулхада экономическа аша туһатай байхаһаа гадна, хүмүүжүүлхэ зорилго шиидхэлсэнэ.

Эдэ жэлнүүдтэ ажалай наһа гүйсэһэн залуушуулай тоо арид олошорхо юм. Урда жэлнүүдтэ нэгэ зоро иимэ олон залуушуул үйлэдбэридэ ерээгүй байгаа. Дайнһаа хойшонхи жэлнүүдтэ түрэһэн үхибүүд нэгһаяа хүсэжэ, хүдэлмэришэн ангиин тоодо оролсожо байна.

Экономистнууд, социологууд, психологууд, багшанар залуушуулай дунда шэнжэлгын тусхай хүдэлмэри хэһэн юм. Тиихэдээ зарим залуушуулай ямар нэгэ ажал, мэргэжэл тухай буруу бодолтой, тэдэнэй үдха шанар хүсэд ойлгодоггүй байһаниинь элирүүлэгдээ. Иимэ ушарһаа тэдэнэр ерээдүйн мэргэжэлээ зүбөөр шэлэжэ шаданагүй. Мэргэжэлээ шэлэн олохо хэрэгтэнь залуу хүбүүд, басагадта туһалха, арадай ажахын һалбаринуудай ямар шэглэлтэйгээр хүгжэхэ тухайнь ойлгуулха шухала.

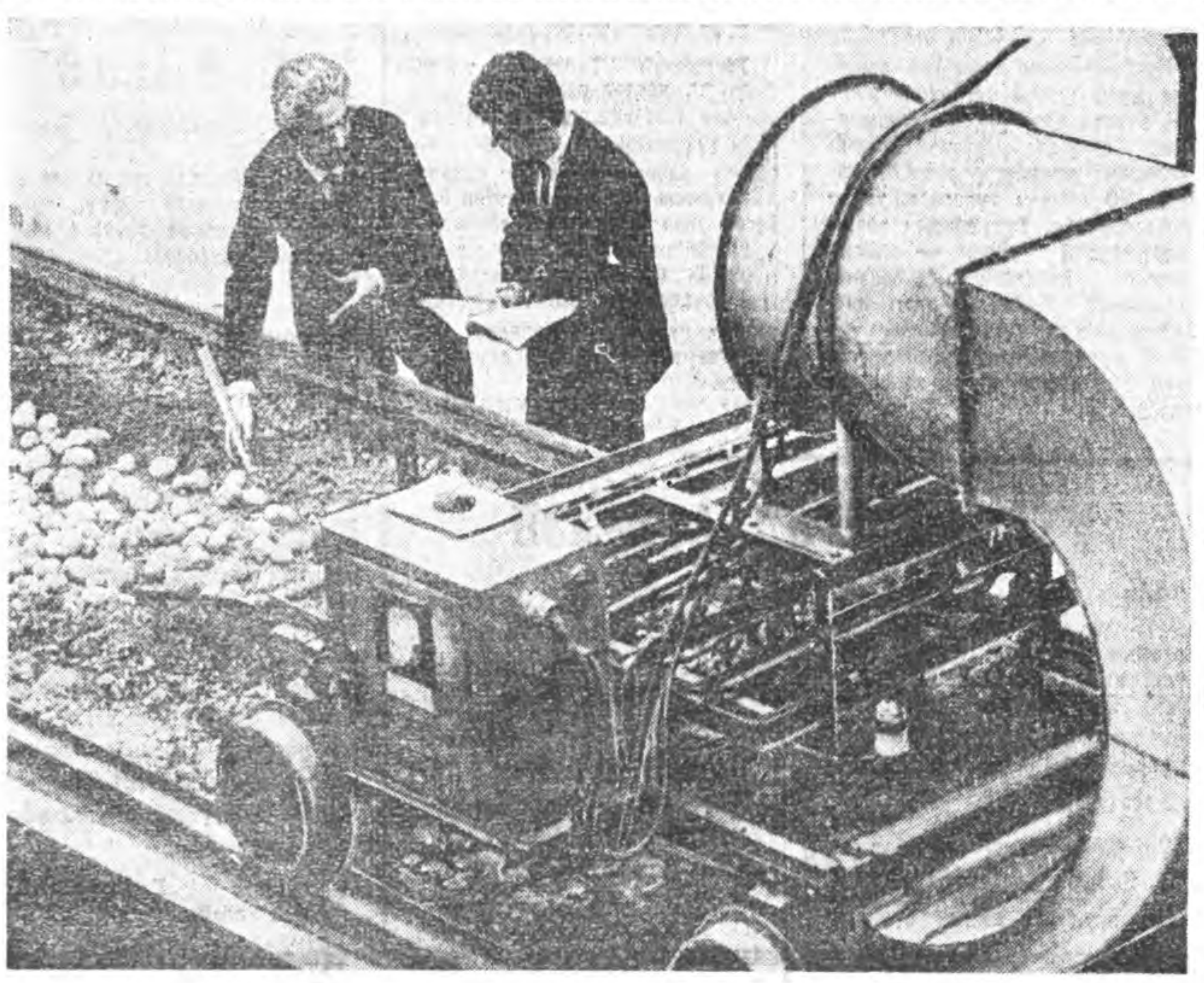
Промышленностиин улам хүгжэжэ, капитальна барилгын хаа хаанагүй үргэн дэлисэтэйгээр эрхилэгдэжэ байһан, мүн газар дайлаар элбэг зүүн районуудай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин үргэдхэгдэжэ байһан ушар хадаа ажалай нөөсэ хүсэ зүбөөр хубаарилан хэрэглэхэ эрилтэ табина.

Һүүлшын дүрбэн жэлэй хугасаада (1964—67 онууд) респу[...]
най колхоз, совхозуудта ажа[...]
шадаха яһала олон бүлэ[...]
жэ ерэһэн байна. Энэ үе[...]
нэй ажаһууха олон гэр б[...]
Нүүжэ ерэһэн бүлэнүүдэй 9[...]
процентнь шэнэ газартаа ту[...]
Худөө ажахын үйлэдбэрине[...]
тоогой хүдэлмэришэдөөр х[...]
тула республикын ажахынуу[...]
рондо олон бүлэ нүү[...]
Яруунын, Сэлэнгын, Прибай[...]
Бэргажанай, Зэдын аймагууд[...]
хынуудта хүдэлмэришэд нү[...]
хэ. Тиихэтэй хамта ороной[...]
доо хизаар, областьнуудһаа[...]
зөөжэ ерэхэ.

Тэдэниие һайнаар угтаха,[...]
ха, ажаһууха таатай зохид э[...]
дал хангаха хэрэгтэ бага бэ[...]
рал хандуулагдана.

Манай обществын үйлэд[...]
гол хүсэн болохо хүдэ[...]
хүниие зүбөөр хэрэглэбэл, е[...]
лигээ, хүсэ шадалаа хамты[...]
тэ зорюулха арга боломжо[...]
бал, парти, правительствы[...]
раалһан зорилго бэелүүлэгд[...]
нэ табан жэлэй түсэб амж[...]
гаар дүүргэгдэхэ байна

Ф. ПЕТ[...]
Буряадай АС[...]
Министрнүүдэй Со[...]
Ажалай нөөсэ хүсэ хэр[...]
управлениин началь[...]

МОСКВА. Худөө ажахые оньһожоруулха бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэд, техническэ эрдэмэй кандидат О. А. Сафразбекянай хүтэлбэри доро хартаабха малтажа хуряаха шэнэ арганууд эмхидхэгдээ.

Эрдэмтэдэй тодорхойлһоной ёһоор, хартаабха хоёр аргаар хуряагдаха. Юрын комбайнуудай ябахагүй, шииг нойто ехэтэй газарта ургуулагдаһан хартаабха анха түрүүн УКВ-2 түхэлэй машинаар газар дээгүүрээ хэдэн рядаар малтагдажа хатаагдана. Һүүлдэнь комбайнаар хуряагдана.

Зөөлэн шоройтой газарта ургадаг хартаабха шэнэ аргаар хуряахада баһал таарамжатай. Эрдэмтэдэй дурадхаһан шэнэ арга гүрэнэй шалгалта барижа һайн байһанаа харуулаа. Ажалай бүтээсэ 2—3 дахин дээшэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. Сафразбекян, аспирант Н. Педай гэгшэд лабораторно эрхэ байдалда хартаабха малтадаг оньһожоруулга шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗУРАГЛАЛ

ХОНИШОН ХУБИСХАЛ

Огторгойн одо мүшэд ониб-аниб гэлдэнэ. Хубисхалай сээжэдэ ямаршьеб гуниг түрэнэ... «Хэды холобши, хэлыш инагни»—гээд тэрэ хонгёо хоолойгоор дуугаа эхилбэ. Тэрэнэй һүниин халаанда адуугаа манажа ябахадань, ханилһан Очирмаа басаган зүрхэндэнь һанагдана. Харин энэ үедэ Очирмаагай зүүдэндэ хурдан хара хүлэг моритой Хубисхалай адуугаа манажа ябахань харагдажашье байгаа аалам...

Бэруун зүгһөө һулахханаар һэбшээлнэ. Ямар гоёб даа, тойроод ой тайга. Адуун таража, ехэл зохидоор бэлшэнэ. Хаа-ла унагадай шэнгэхэнээр инсагаалха, мүн эхэнүүдэйнь үүрһэхэ эли тодоор һүниин түнэгыдэ соностоно.

Зүүн зүгтэ үүрэй толон улайжа захалба. Бүхэли һүниндөө бэлшэһэн адуун һүрэг байраһаа хүдэлнэгүй. Хубисхал гэр тээшээ аалихаанаар дугшуулба.

Морёо тушажа табижархёод, Хубисхал гэртээ оробо. Гэр соо бүрүүл. Хүгшэн эхэнь, дүү басагадынь бүхэ нойроор унтана. Хубисхал аалихан өөрынгөө дэбдихэр оложо, бүхөөр унташаба. Урдань нюдэндөө галтайхан хүхюун омог Очирмаань бии болоодхибо: ерээдүйн жаргал тухай Хубисхал хэды гоёор тэрээндэ хөөрэнэб. Очирмаа ходо толгойгоо дохижо һууна. Ута хара гүрэмэл гэзэгэ нюргандань мүшхарна. Баһа юушьеб харюудань хэлэнэ. Хубисхал юушье ойлгоногүй. Тэрэ саг зуура ямаршье мэдэрэлгүй болоод байһан шэнгеэр бэеэ һанана...

Наранай алар дээрэ гараһан хойно Хубисхал һэришэбэ. Худагай хүйтэн уһаар нюураа түргэхэн угаажа, һүтэй халуун сай уужа, тэрэ мориндоо ошобо. Үглөөгүүр тушаад табиһан мориниинь холошье ошонгүй бэлшэжэ байба. Хубисхал морёо эмээллэжэ, холо харагдажа байһан адуун тээшээ яаран хатаргаба.

Хубисхал талын харгыгаар хэды дахин ябаа гээшэб? Энэ харгыгаар инаг басагандаа хатартаа. Нэгэтэ зунай сэлмэг үдэшэ Хубисхал ханилһан Очирмаатаяа хуби заяагаа холбоһон юм.

Тэрэнһээ хойшо олон жэл үнгэрөө. Һүниин харанхыда мори манажа, хонгёо һайхан аялгата дуу талаар зэдэлүүлжэ ябадаг Хубисхал мүнөө совхозойнгоо хониин ажалда хүдэлжэ байна. Ажал хадаа ажал. Адуушан ябаад, өөрынгөө хуби заяае хани нүхэртэеэ холбожо, хонишон болоод байхадаа энэ нүхэр ажал тухайдал хамаг һаналаа табижа байдаг.

1967 оной эхин. Хубисхал һанаата болоно. Тэрэнь гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, даажа байһан хонидойнь олонхи түрүүшынхеэ түрэхэ, тиин тэдэнэй хүсэ шадал ойлгомторгүй муудхуулаа һаа, түл абаха бэрхэтэй бшуу. Намартаа һайса таргалһан, монсогор сула меринос хонидынь хүбүүнэй урма зоригые бадаруулдаг һэн. Тэрэ түрүү хонишодой дүй дүршэл газетэ, журнал соогоо анхаралтайгаар уншадаг байгаа.

Январь һара гаража, түрүүшын хурьгад абтажа захалба. Одоол ахалагша хонишоной үниһэй хүлеэһэн үдэр хүрэжэ ерэбэ. Теэд энэ үдэрые гансашье Хубисхал Дармаев хүлеэһэн бэшэ, тэрээнтэй хамта совхозой комсомолой комитедэй зууршалгаар ерэһэн комсомолшуул Намжилма Жалсанова, Намсалма Будаева гэгшэд баяртайгаар угталсаба.

Комсомол-залуушуулай отарада ВЛКСМ-эй Хурамхаанай совхозой комитет онсо анхарал хандуулдаг болобо. Ходо ерэжэ ажал хэрэгээрнь һонирходог, залуу хонишодой хүсэл эрмэлзэлгые бүри нэмээдэг, амжалта тээшэ уряалдаг һэн. Уданшьегүй эндэхи хонишодой ажал тухай совхоз дотор мэдээжэ болобо.

Үргэһэ нойргүй үбэлэй һүнинүүд ошожол байба. Ехэнхи хонидынь түрэжэ, һүүлшын хэдэн хонид үлэбэ. Юуб гэхэдэ, зундаа таргалһан хонидынь намартаа богони болзор соо искусственна аргаар үрэжүүлэгдэжэ, хонишод һара хахад саг соо «ургасаяа хуряагаа» бшуу. Одоол тиихэдэ Хубисхал, тэрэнэй нүхэд бага зэргэ сүлөөтэй болобо. Үшөө урдамнай хабарай хажар саг бии гэжэ тэдэнэр ойлгодог. абаһан хурьгалаа гарза хоролтогүйгөөр адуулхын тула оролдожо, түрэһэн хонидтоо нэмэлтэ тэжээл үгэдэг һэн. Түрүүшынхеэ түрэһэн залуу хонид түргэн хожордог гэжэ мэдэхэ байһан хадаа түрүүн хурьгадтаа набша намаатай үбһэ, холимол тэжээл, яһанай гурил, дабһа гэхэ мэтэ эдюулжэ һургахаяа оролдожо, саг үргэлжэ тэрэниинь һаргаажа, мүн дэбдихэрыень һэлгэжэ, бүхэли үдэртөө хурьгадайнгаа байра соо сагаа үнгэргэдэг һэн. Үнэн зүрхэнһөө оролдожо ажаллабал, хүн хаанашье амжалта түйлажа шададаг ха юм. Тэдэнэр бүхэли үбэлдөө, зундаа хони хурьгадаа нэгэшье гарзагүйгөөр адуулжа гараба.

Хубисхал Дармаевай даадаг отарын хонидһоо абтаһан хэды олон хурьгад совхозой нариин, нарибтар нооһотой хониин һүрэг соо мүнөө ябана гээшэб. Тэрэ зургаан жэлэй туршада аяар арбаад машина нооһо гүрэндэ ябуулаа. Эдэ бүгэдэн тухайгаа Хубисхал Будаевич Дармаев Аргадын совхозой партийна хамтын суглаанда ошохоодоо бодожо ябаба. Партиин Баргажанай райкомой гэшүүн Хубисхал Будаевич Дармаев тухай, мүн тэрэнэй түрүү дүй дүршэл тухай хүнүүд мэдэдэг болонхой.

Зургаан жэлэй саана адуушан ябаһан энэ хүбүүн ходол һайнаар ажаллажа, зондоо магтаалтай байһайб гэжэ сэдьхэжэ ябадаг. Очирмаа һамганиинь мүнөө аймагай Соведэй депутат.

Һайн хүн һанаһанаа хэзээдэшье бүтээдэг. Зондоо хүндэтэй ябадаг. Хубисхал иимэл хүнүүдэй нэгэн даа.

Ц. ЕМПИЛОВ.

ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Набтархан аад, сула маряатай бэетэй, хүбэнтэй ута хүүртиг үмдөөл ябаһан эхэнэртэй Бургаастайн һаалиин гүүргэдэ хүрөөл һаа, уулзаха байхат. Тэрэнэй хүдэлжэ, гэшхэлжэ ябахые харахадаа жаранай хаяа хадхаһан, хэдэн жэлэй урда пенсидэ гараһан гэжэ хэншье хэлэхэгүй. Энэмнай тус фермые даагша Долгор Очировна Цыдыпова гээшэ.

Долгор Очировнае колхоз болоһон сагһаа хойшо мэдэхэб. Мүнөөшье ходо уулзажа байдагби. Ёһотойл урагшаа һанаатай, олоной хэрэгэй түлөө оролдожо ябадаг коммунист. Хорин зургаан жэлдэ таһалгаряагүй энэ фермэдэ һаалишанаар хүдэлөөд, һүүлэй арбаад жэлдэ фермые даагшаар ажаллана. Һаалишанаар хүдэлжэ ябахадаа ходо түрүү зэргэдэ гаража, магтаал хайрада хүртэгшэ һэн. Мүнөө тэрэнэй даажа байһан һаалиин фермэ совхоз, аймаг соогоо түрүү зэргэдэ ябана, шэнэ, түрүү арга дүршэл эндэһээ эхи абана.

...Хүлгөөтэ 1931 он. Бургаастайн олонхи айлнууд Загастайн коммунаһаа гаража, нютагтаа артель эмхидхээд ажаллажа байба. Энэ үедэ хорёодтой боложо ябаһан Долгор басаган артелиингаа үнеэдые һаажа захалһан намтартай. Урдань үнишэрхые үзэһэн, ажал гэхэдэ гэдэргээ харадаггүй, ульгам энэ басаган уданшьегүй олондо һайшаагдажа, магтуулжа захалаа бэлэй.

— Ямар эсэхэ, амархые мэдэхэгүй бэрхэ гээшэб. Ямаршье эрэ хүниие булихал байна,—гэжэ нютагайнь зон хэлсэгшэ һэн.

Тиихэ үедэ магтаал, хайрада хүртэхэньшье бэлэн бэшэ байгаа. Хорёод үнеэдээ тугалнуудаар эбэлгэжэ һааха, тугалнуудаа эхэһээнь һалгаатараа түлжүүлхэ, малайнгаа үбһэ, тэжээл морёор зөөхэ, таряа хуряалгын үедэ бригадада ошожо туһалха гэхэ мэтэ хүдэлмэри таһардаггүй байһан. Юрэдөө Долгор басаганда гэртээ һууха, нүхэдөөроо зугаалха саг хомор байгша һэн.

Тиигэбэшье Долгор басаган хүдэлмэридэ дарагдаагүй. Бултанһаа ехэ һү һааха, бултанһаа олон тугал томо болгохо. Хэдэхэн жэл хүдэлөөд байхадань тэрэниие ахалагша һаалишанаар томилоо, колхозой ударнигуудай тоодо оруулба.

Тэрэ үеэр хадамда гаража, айл боложо түбхинөө. Тиигээшье һаа, тэрэ гэрэй хүдэлмэридэ баригдангүй, ехэнхи сагаа фермэ дээрээ үнгэргэгшэ һэн.

Тэндэнь хэхэ юумэн захагүй. Үнеэдые тугалда хүхүүлэнгүй һааха шэнэ арга хэрэглэхэ ехэ хүдэлмэри гараа. Долгор Очировна өөрынгөө даадаг үнеэдые эгээн түрүүлэн тугалда эбэлгэнгүй һаажа, бултанда жэшээ харуулаа. Тиигээд фермын бусад һаалишад энэ шэнэ арга баримталдаг болоо һэн.

— Зарим үнеэд тугалаар эбэлгэхээ болиходо, сагһаа урид шэргэхэеэ һанаха, нүгөөдүүлынь тугалаа шэншээгүйдөө һаалгажа үгэхэгүй. Юрэдөө туляагшал һэн даа,—гэжэ мүнөө Долгор Очировна һанаандаа оруулдаг.

Хэды бэрхэшээлтэйшье һаа, фермын үнеэд тугалгүйгөөр һаалгадаг болоо. Теэд эхэсэ хүхөөгүй тугалнуудые томо болгохонь баһашье бэрхэтэй, дүршэл шадабари хэрэгтэй һэн. Зарим нэгэн һаалишад тугалда уулгаха һүеэ һайса бүлеэдхэхэгүй гү, али тэрэнээ хонжохо. Эдэ бүгэдые ахалагша һаалишан хаража, обёоржо, саг соонь хэмжээ абаха уялгатай.

Долгор Очировна өөрынгөө үнеэдые һаажа, тугалнуудые тэжээжэ байха зуураа нүхэдтөө туһалжа, хүдэлмэриень хинан хаража үрдидэг байгаа.

— Юрэдөө Данжаа Долгорой нюдэнһөө юумэ далдалхын аргагүй,—гэжэ нүхэдынь хэлсэдэг һэн. Тиимэһээ хүн бүхэн уялгата ажалаа үнэн сэдьхэлһээ хэхэ гэжэ оролдодог болоо.

Ахяад, юумэндэ һалан нобшоор хандадаг, һали-боли ажалладаг хүнүүдгэ Долгор Очировна үнэн сэдьхэлһээ дурагүй. Тэдэниие суглаан дээрэ шүүмжэлхэһээ гадна, өөрынгөө ажалаар тэдэндэ жэшээ харуулдаг байгаа.

Фермынгээ малай үүлтэр һайжаруулха талаар Долгор Очировнагай аша габьяа ехэ. Түрүүшын үүлтэртэ бухануудай ерэхэдэ, тэдэниие һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ, үнеэдээ саг соонь ороондо оруулха гэжэ оролдогшо бэлэй. Һүүлээрнь үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлдэг болоходо, Долгор Очировна фермэдээ пункт түхеэрхэ, энэ шэнэ гурим хэрэглэдэг болохо гэжэ нилээд хүсэеэ гаргаа. Техник-үрэжүүлэгшэдэй мэргэжэлые өөроо шудалаа һэн.

Фермэдэ ямаршье ушар болодог ха юм даа. Техник-үрэжүүлэгшын ямар нэгэн шалтагаанаар үгы байбалнь, үнеэдые үрэжүүлэнгүй үлөөжэ болохогүй бшуу. Энэ ушарта ахалагша һаалишан техник-үрэжүүлэгшын түлөө хүдэлдэг байгаа.

Нютагтаа симментал үүлтэрэй эмэ тугалнуудай асарагдахада, тэдэниие һайнаар түлжүүлжэ, ашаг шэмэ ехэтэй үнеэд болгожо абаха гэжэ дүршэл ехэтэй энэ һаалишан яһала оролдоһон байха. Уданшьегүй фермэнь үүлтэртэ мал үсхэхэ шэглэлтэй боложо, ахалагша һаалишанай уялга, харюусалгань бүри дээшэлээ. Үнеэн бүхэнэй һүе амнар амнарынь һаажа, тэрээнээ хэмжэжэ, тусхай дэбтэртэ һааха бүреэ бэшэжэ байха хүдэлмэри гараба. Үүлтэртэ үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлхэ, шадабаритайгаар һааха хэрэгтэй. Эдэ бүгэдые ахалагша һаалишан Долгор Очировна Цыдыпова бэелүүлжэ шадаа.

Эгээл энээхэн үедэ Эсэгэ ороноо хамгаалха Агууехэ дайн захалшаба. Нютагай эрэ зон бултадаа тооной сэрэгэй албанда татагдаа. Бүхы ажал эхэнэрнүүдэй даашада бууба.

«Бүхы юумэеэ фронтдо, бүхы хүсэеэ Эсэгэ ороноо хамгаалгада» гэһэн уряа доро Бургаастайншье фермын малшад ажаллажа, урдынхиһаа дутуугүй продукци гүрэндөө үгөөд лэ байгаа.

— Одоошье бэрхэтэй саг байгаа һэн даа. Эдихэ, үмдэхэ юумэн хомор. Фермэ дээрэ малшад дутаалдаха, хүнүүд үбшэлхэ. Мал адуулха хүнэй үгыдэ һаалишад ээлжээгээр үнеэдээшье манадаг һэмди. Үбһэ, таряа хуряалгын үедэ полевой бригадада ошожо хүдэлхэш. Үбэлдөө хэдэн һөөм хүйтэн шорой малтажа, силос нүхэнһөө гаргахаш. Үбһэ, һолоомоёо өөһэдөө зөөлсэхэш. Залуул хадаа эдэ бүгэдые тэсэжэ гараа гээшэ аабзабди даа,—гэжэ мүнөө Долгор Очировна хөөрэдэг.

Шэрүүн шанга дайнай үедэ Долгор Очировна өөрынгөө хуби заяае Коммунис партитаяа холбожо, тэрэнэй гэшүүн боложо ороо. Уялга, харюусалгань бүришье дээшэлээ.

Гансахан фермынгээ ажал хараад ябаха бэшэ, харин бүхы «Коминтерн» колхозойнгоо түлөө һаналаа табилсаха болобо. Эхэ орондоо туһалха татабари гарахада гү, али облигацида бэшүүлхэдэ гү тэрэ хүнэй хойно ороогүй, хододоо түрүү зэргэдэ ябаа.

Тэрэ үедэ ахалагша һаалишан Долгор Очировна үнеэн бүриһөө хоёр-гурба мянган литр һү һаажа, Сэлэнгынгээ аймаг дотор, республика соогоо суурхадаг бэлэй. Теэд өөрынгөө баян дүй дүршэлые нюугаад ябадаггүй, харин хамта хүдэлдэг нүхэдтөө, илангаяа залуушуулда дамжуулан үгэхэ гэжэ оролдожо ябаа.

Ахалагша һаалишанай туһаламжаар энэ гүүргэһээ олон басагад мэргэжэл шадабаритай малшад, һаалишад боложо гараа. Тэдэнэрэй тоодо Цырма Шойненова, Цырма Базарова, Долгор-Жап Чултумова, Очир Байнганова болон бусад ороно. Һүүлэй жэлнүүдтэ эрдэм номтой залуушуул фермэдэ ерээ. Тэдэнэрые һаалишанай мэргэжэлдэ һургаха талаар гүүртые даагша ехэ хүдэлмэри хээ. Мүнөө тэдэнэрынь совхоз, аймаг соогоо баһал суурхажа захалаа. Залуу һаалишад Нина Цыденжапова, Ольга Ц[...]
Прасковья Хобринова гэгшэд[...]
зүбөөр эдеэлүүлэн һааха, шэ[...]
лаһан үнеэдые сүүдхэдээ 4-[...]
жа, һү шэмэ ехэтэй болгохо,[...]
жэл бүри тугаллуулха талаар[...]
һаалишан, гүүртые даагша[...]
Очировнагай дүй дүршэлые[...]
абаа. Энэ жэлэй эхилхэһээ[...]
залуу эхэнэр Дарима Цырен[...]
ник-үрэжүүлэгшын нарин[...]
дэ һургаа. Мүнөө Дарима[...]
шадабаритай бэрхэ техник[...]
лэгшэ байхынгаа хажуугаар[...]
шадһаа һү тушаажа абадаг,[...]
гээ тоо бүридхэлые хэжэ үр[...]

Коммунист эхэнэр Долгор[...]
на Цыдыповагай даадаг фер[...]
лэй гурбан жэлэй туршада[...]
үнеэн һубайраагүй, жэл бү[...]
үнеэн бүриһөө зуу гаран ту[...]
жа, нэгэшье гарзагүйгөөр ту[...]
дэнэ. Энээндэ фермые даагш[...]
гэ ехэ. Юуб гэхэдэ, тэрэ фе[...]
хынгаа хажуугаар техни[...]
лэгшээр хүдэлжэ байгаа бшу[...]

Энэ жэлдэ фермые даагшы[...]
лээр үшөө нэгэ шэнэ юум[...]
эмхидхэгдэбэ. Үнеэн болохо т[...]
даа ондоо тээшэнь эльгээ[...]
фермэдээ барижа байгаад,[...]
болехолоорнь үнеэдтэеэ адл[...]
байлгажа, хүсэд рационо[...]
эдеэлүүлжэ, харууһалжа за[...]

Һаяхан энэ фермэдэ ерэ[...]
хорин хоёр эмэ бурууну[...]
байлгагдажа, үбһэ, гидролиз[...]
буйлуулһан һолоомо, бурду[...]
зэргэ силос хүртэлсэжэ б[...]
буруунуудые дүршэлтэй[...]
Бадма-Ханда Балданова хар[...]

— Ашаг шэмэ ехэтэй[...]
болохын тула ингэжэл[...]
эдеэлүүлхэ, харууһалха хэ[...]
жэ үнинэйл һанагша һэм.[...]
наамни энэ жэлдэ — ой[...]
жэлдэ бэелүүлэгдэбэ, — гэ[...]
зургаан жэлдэ энэ фермэ дэ[...]
лаһан Долгор Очировна ех[...]
лээ ханангяар хөөрэжэ һү[...]
Маанадта тэдэнээ харуулаа.

Энэ үүсхэл ёһоор һайшаа[...]
хаанагүй дэмжэхээр гэжэ һ[...]

Коммунист Долгор Очиро[...]
сахан фермын ажал тухай[...]
бэшэ, мүн малшан бүхэнэ[...]
байдал зохид һайн байлга[...]
оролдодог. Совхозойнгоо х[...]
лэгшэдтэй хэлсэжэ, һаалиш[...]
дөө нэгэ-нэгэ мэшээг һайх[...]
татуулжа үгөө.

Агууехэ Октябриин та[...]
алдарта ойн һүүлээр энэ ф[...]
рэ һаалишадые углөөниинь[...]
гүйгөөр сайлуулдаг болоо.

Үнгэрһэн арба нэгэ һа[...]
шада Бургаастайн фермын[...]
үнеэн бүриһөө 2126 кил[...]
һаажа, түсэбөө холо үлүү[...]
гэнхэй. Парти, правительст[...]
харал хайрада харюу бол[...]
жэлдэ үнеэн бүриһөө адаг[...]
килограмм һү һааха, үбэл[...]
хиһаа дутуугүй һү абаха[...]
дээд, мүнөө үсэд шангаар[...]
байна.

Эдэ бүгэдые коммунист[...]
малшан Долгор Очировна[...]
ударидана. Хоёр жэлэй урд[...]
сидэ гараашье һаа, ажал[...]
энэ эхэнэр миин һууха ду[...]
— Иимэ һайхан сагта[...]
ябаха гээшэ жаргал, — гэ[...]
Очировна хөөрэдэг.

Долгор Очировна жэл[...]
далайн эрье — Сочи хот[...]
нуудта ошожо амарна. Һа[...]
хэдөөшье тиишэ дахуулна.[...]
ажаллаһанай түлөө хэдэ[...]
Хүндэлэлэй грамотануудаа[...]
даһан байха юм.

— Ажаллажашье, амар[...]
даха хэрэгтэй,—гэжэ нү[...]
рэ һургадаг.

Ингэжэ коммунист эхэ[...]
түрүү зэргэдэ ябажа, мүн[...]
тивээ табан жэлэй түсэб[...]
һоо урид бэелүүлхэ хэр[...]
жуулна.

Б. ГЫЛ[...]

Сэлэнгын аймаг.

«Рутченков-уголь» трестын Абакумовай нэрэмжэтэ шахтын горнягууд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй Дурасхаалта тугаар шагнагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ шахтын коллектив түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. Зураг дээрэ: Октябриин Революциин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ 9-дэхи участогай горнягууд—(зүүн гарһаа) мастер Андрей Жихарев, машинист Анатолий Ласыгин, звеноое даагша Иван Осипенко.

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭНЭ НОМУУД

һаяшаг Бурядадай номой хэблээр һонирхолтой шэнэ номууд гаргадаба. Тэдэнэй дунда биолоийн эрдэмэй кандидат И. В. Измайловай бэшэһэн **«Витимэй далиг газарай шубууд»** гэжэ ом анхарал татана.

Буряад ороной зүүн-хойто нютагуудаар амидардаг шубууд туй суглуулһан материалнуудаа соогоо автор бүридхэн оруулн байна. И. В. Измайлов долоон жэлэй туршада Баунтын болон ... ууный аймагуудай заха нютагуудаар аяншалжа, һонирхолтой хэрэлгэнүүдые эмхидхэһэн юм. ...галай үмэнэхи зоологическа шэнжэлгэнүүдэй түүхэ, Витимэй далиг газарай байгаалиин шэн- тухай мэдээнүүд, мүн эндэ ...дардаг 212 янзын шубууд тухай очеркнууд тон һонирхолтойгоор бэшэгдэнхэй.

«Сабшалан, нуга—тэжээлэй гол бааза мүн» гэһэн гаршагтай брошюра дотороо Б. Аюров Хоринин аймагай ажахынуудай нуга, сабшалан тухай тобшолол хэнэ. Тиихэдээ автор Үлын совхозой луговод Егнин Ендыповэй дүй дүршэл дэлгэрэнгыгээр харуулна. Нүхэр Ендыпов даажа байдаг сабшалангайнгаа ургасые жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлжэ байдаг.

Брошюра соо бэшэгдэһэн түрүү луговодой дүй дүршэл Буряад ороной зүүн-хойто нютагуудта сабшалан һайжаруулха хэрэгтэ ехэхэн туһатай заабари боложо үгэхэнь дамжаггүй.

О. БЕРЕЗКОВ.

Телевидениидэ шэнэ кинескоп бии болобо. Москвагай ...ектровакуумна заводой инженернүүд 65 сантиметр үргэн ...агональтайгаар харуулха экрантай шэнэ кинескоп зохёодоо, үнгэлжэ харуулдаг болгоо. Тэрээндэ улаан, ногоон, ...хэ үнгэнүүд хэрэглэгдэнэ. Мүнөө эдэ кинескопууд лабо...торно эрхэ байдалда шалгагдажа, һайн сэгнэлтэ абаба. ...аар манай орон дотор үнгэтэ экрантай телевизорнууд үр...өөр хэрэглэгдэдэг болохо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: инженер Михаил Степанов үнгэтэ шэ... кинескопуудые шалгажа байна.

АПН-эй фото.

Таниие ямараар ханганаб?

ЗОНОЙЛ ТАЛА ХАРАЖА...

I

...амтын мал харууһалжа холо ...үр ажаһуудаг хонишод, һаа...дай ажаһуудалай хэрэглэм... хангаха талаар Хэжэнгын ...гта яһала оролдолго гарга... Тодорхойлон хэлэбэл, ай...й эд бараа хэрэглэгшэдэй ...ооной зүгһөө нүүдэл най... муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. ...ймагай совхозуудай малшад ... газараар таража, гүүртэ, ...нууд дээгүүр ажалладагшье ... хэрэглэгдэхэ эд бараа, эдеэ ...ой зүйл таһалдаагүй худал... абаха аргатай.

...алшадай ажалладаг олонхи ...нуудаар автолавканууд ... хоноод лэ эрьежэ ябадаг. ... зуура, энэ жэл Хэжэнгэдэ ...н ехээр орожо, зарим хүдөө ...ыда автомашинын ябахань ...тэй болоһон байна. Энээниие ...алаа абажа, сельпогой прав...нүүд холын гүүртэ, отара...та наймаашангүй ларёгуудые ...эн, мори унаагаар ябаха ...эл наймаа эмхидхэһэн бай-

...ваһан хэрэгтээ харюусалга...аар хандадаг, зонойл аша ...да оролдодог хүнүүд морёор ...ка наймаа хэхэдээшье ехэл ...э бүтээдэг. Автолавка һара... 4 мянга гаран түхэригтэ эд ...анай эрьесэ хэдэг. Тиихэдэнь ...ёор ябадаг нүүдэл наймаа... 2 хахад—3 мянганай эд ба... худалдана. Энэ хоёр ондоо ...эл наймаанай ябадалайнь ...аша сасуулбал, морёор ябаа...ь сельподо һураггүй бага ...атай байдаг. Мори-шаргаар ямаршье харгыгаар, хаагууршье ябахадаа һаатахагүй ха юм. Морёор ябадаг наймаашан хэлэһэн болзортоо заатагүй ерэхэ, захиһан юумыемнай сохом асарха гэжэ малшадшье найдадаг.

II

Хэжэнгын сельпогой морёор ябадаг нүүдэл наймаашан Бума Лайдаповагай ажал хэрэг тушаа дэлгэрэнгышэгээр тогтолтой.

Нүхэр Лайдаповада зэр зэмсэгтэй, тэргэ шаргатай морин даалгагдаад, ямар эд бараа хаанахи малшадай дунда, хэдыдэ худалдаха һара һарын түсэб, график үгтэһэн, аймпотребсоюзай баазаһаа сэхэ бараа абаха түлөөлэлгэ олгогдоһон байна.

Түрүүшынгээ ябадалаар маршрут, графигаа һонорходхоһон, хэниие хангаха зонтоёо танилсаһан, ямар юумэндэ шухала хэрэгтэйень мэдэжэ абахые оролдоһон тухайдаа Бума Ринчиновна дурдан, эхилжэ хүдэлхэдэнь ямар бэрхэшээлнүүдэй ушарһаниие хоорөө һэн.

— Эгээ мүнөө 25 гүүртэ, отара минии маршрудта оруулагданхай. Тэндэмни багатаяа, ехэтэсэ 197 хүн ажаһууна. Эгээл холын отара 15 километрэй хараанда, Хүреэтэ гэжэ газарта юм. Дүрбэдэхи, табадахи хоногтоо малшадта һөөргөө эрьежэ ошодогби.

Иигэжэ Бума Ринчиновнагай тодорхой һонороор хөөрэхэдэнь, хэндэ, юунэй, хэдыдэ хэрэгтэй болохые сохом мэдэхэл хаш гэжэ этигэгдээ һэн.

Шарга дээрэ табиһан хоёр хапзын нэгэн соо эдеэ хоолой зүйл —сай, дабһанһаа эхилээд, саахар, тоһон, пряник, лабшаа, конфетэ, консервэ гэхэ мэтэ. Нүтоодэ хапзаданъ бүд, гутал, гадар, дотор хубсаһан, зүү, ниидхэ, шагта, мылэ гэхэшэлэн. Малшадай захиһан, шухаг хэрэгтэй болоһон юумыень таһалдуулхагүй гэжэ нүхэр Лайдапова хододоо оролдодог.

Иигээд хониной түрэлгэн эхилхэнь. Хурьга абажа, хашаа соо хүдэлдэг хүндэ шиигтэ норохогүй дулаан гутал хэрэгтэй. Энэ намарһаа хойшо сельпогой ноёдой шэхэнэй шиг таһалангүй нэхэжэ, арай гэжэ 6 паар дулаан дотортой кирзовэ сабхи абааб. Тэрэмни хаанашье хүроогүй. Үшөө 40—50 паар тиимэнүүд сабхи хэрэгтэй. Теэд үгы ха юм. Яахадаа хомор юм? Дээрэһээ тиимэ үсооноор захигдадаг гээшэ гү?—гэжэ Бума Ринчиновна Буркоопсоюзһаа, республикын Худалдаа наймаанай министерствэһээ яһадуулан асуугаа һэн.

Хүбэнтэй үмдэн, үхибүүнэй хубсаһан, валенка наймаалагшын баазаһаа абаха гэхэдэ, баһал үгы байдаг ха.

Гэхэтэй хамта, хүдөө нютагта шухала аад, олдодоггүй эд бараан ондоо тээ наймаан болонгүй хэбтэжэ байдаг. Баазанууд, сельпонууд тэрэ мэтээ мэдэлсэжэ, үлүү байһан эд бараагаа андалдадаг һаань һайн байгаа гэжэ нүхэр Лайдапова тон зүйтэй юумэ хэлээ һэн.

Бума Ринчиновна хайшан гээд лэ хүнэй захяа дүүргэхэмни ааб, зоной үдэр үдэрэйнь хэрэгтэй зүйл таһалдуулжархина аа гүб гэжэ хододоо бэеэ шангалан, хиһан ябадаг.

—Тээсгэн складые даагшаар һая ороһон хүниие гэнэдхээжэ, хэмһээ үлүүхэнээр сагаан талха абажархиһамни, мүнөө болоходо ехэл туһатай болобо,—гээд Бума Ринчиновна хоорөө һэн.—Саһанай ехээр ороһонһоо, хилээмэ наймаалдаг автомашинануудай холын гүүртээр ябажа шаданагүй. Илангаяа холын хонишодто сагаан талха мундаргүйгөөр худалдажархиһамни, дуратай юумэеэ өөһэдөө барижа эдинэ.

Хубаари, хүртэмжөөр юун үгтэнэ даа гээд нүхэр Лайдапова һүүдаггүй, хүндэ саг сагтань хэрэгтэй болодог юумэ эртээнһээ абажа ноөдэг зантай.

Бума Ринчиновнагай эрьедэг малшад Армавир городой фабрикын гаргадаг «Север» папирос ходол һурагшалдаг байгаа. Наймаалагша Лайдаповагай нэгэтэ баазада ерэхэдэнь, тиимэ папирос буужа байба. Хэнэй хэдышье эреэ һаа складһаа үгтэхэ байхадань, Бума Ринчиновна нилээд ехэшэгээр абаһан байна. «Малшадаймни хабарай ута үдэр хээрээ бэеэ һамааруулха, бааюулха дуратай папиросынь зун болотор хүрэхэ даа»—гээд наймаалагша тэбхэр, тэбхэр хайрсагууд урүү заагаа һэн.

Эд бараагаа хадагалдаг амбаархан соонь ороходо, хүдөө зондо шухала хэрэгтэй зүйлнүүд харагдаха юм. Бишыханшье һаань, иимэ нөөсэтэй байгаагүйдөө, хүнэй хэрэглэмжэ һайнаар хангахань бэрхэшэг байдаг гэжэ наймаалагша ойлгуулаа бэлэй.

Үдэр бүри хара хээр морёо хүллэжэ, гүүртэ, отарануудай хоороною ябахадаа, Бума Ринчиновна үбэлэй хүйтэндэ даарабажашье, холын замда эсэжэшье болоо бээзэ. Харин зонойл аша туһада, нютагайнгаа хүнүүдэй эрилтэ харюулхын тула һалирнаб гэжэ ходо сэдьхэжэ ябахадаа, эсэһэн сусаһанаашье тоологгүй ёһотой.

Ц. ДУГАРОВ.

50 ЖЭЛЭЙ ...ЭРЭМЖЭТЭ

...рэй сонхонуудые уран гоёор ...атуулан шэмэглэһээр үбэл... хүрэжэ ерэбэ даа. Шэнэ жэ...рьёл үндэрһөө эрьен хараха...й, унэхеерөө баясамаар. Ма... Ивалгын кондитерскэ фаб... түрүү, Совет засагай 50 ...й нэрэ зэргэдэ хүртэһэн ...тасия Афанасьевна Брян...ай бригадын гэшүүд жэ...тээ түсэбые декабрь һарын ...дүүргэжэ, шэнэ жэлэй түсэ... ажаллажа эхилээ һэн.

... түрүү бригадынхид «Лимон», «...льсиновый ликер», «Клуб... со сливнами» гэхэ мэтын ... зүйлэй карамель-конфетэ...ые үйлэдбэрилэн гаргажа, ... нэгэ миллион 300 кило... үлүүтэй продукци ту...лан байна. Тэрэ тоодо шэнэ ...й түсэбөөр 200 мянган ки... ...ын карамель үйлэдбэрилөө.

...дань эндэ карамель-конфе... гадар саарһыень гараар ...дог һэн. Иигэжэ ажаллахада ...ыггүй удаан, хүндэшье бай... Урдань хэдэн арбаад хүнэй ...дэг ажалые юһэн автомат ...дэг болоо. Шэнэ жэлдэ үшөө ... тиимэ түхеэрэлгэ фабрикын ...лта тедхогдохо.

Э. ДОБОЛОВА.

—<•>—

...АГШАНАРТА

...хин һургуулиин багшанарта ...жэ, Д. Д. Онгоров Е. С. ...нова хоёрой зохёоһон «Бу... хэлээр эхин һургуулиин II ... классуудта хэрэглэгдэхэ ди...ческа материал» гэһэн гар...й дэбтэр Бурядадай номой ...һээ гараба.

... ном мүнөө байһан эхин ...улиин программада тааруу...хай гэжэ авторнууд тэмдэг-... Иимэ суглуулбари гэхэ гү, ...доогоор хэлэбэл, багшанар... ...аламжые анха түрүүшын ...лга гэжэ хэлэхэтэй хамта, ...үдые буряад хэлэндэнь һай... дадхааха, юрэнхы эрдэмэ... ...за, мүн коммунис ёһоор ...жүүлхэ галдэр шухала зэб... ...лолсохонь дамжаггүй.

М. ДУГАРОВ.

Буряад хэлэнэй хүгжэлтын асуудалнууд тушаа

ОЛОНДО ОЙЛГОСОТОЙ БАЙГ ЛЭ

«Буряад үнэнэй» редакци үеүе болоод лэ үндэһэн хэлэн тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ газетынгаа хуудаһанда эмхидхэжэ байдаг. Энэнь ехэ һайшаалтай, туһатай байна. Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Д. Д. Доржиевай статья уншаад, зарим тэды һанамжануудаа хэлэе.

Буряад литературна хэлэмнай үгүүлбэри, бэшэгэй болон грамматикынгаа талаар нилээд тогтонижоһон аад, үгын сангай (лексикын) талаар хүсэд гуримшаагүй зүйлнүүд үшөөл бии байна. Энээнэй нэгэ шалтагаан юуб гэхэдэ, обществын, эрдэм болон техникын хүгжэхэтэй хамта лексикэшье ходо хубилан баяжажа байдаг. Тиимэһээ шэнэ шэнэ үгэ, терминүүдые зүбөөр хэрэглэхэ эрилтэ табигдана.

Зүгөөр литературна хэлэндэмнай һаянай орожо байһан үгэнүүдые бэшэ, харин үнинэй хэрэглэгдэдэг үгэнүүдые һэлгэхэ тухай дурадхал зарим нүхэд оруулна. Жэшээлбэл, моряк, луговод, столяр мэтын орондо—шан гэжэ суффиксын үндэһөөр далайшан, нугашан, модошон мэтын үгэнүүдые бии болгожо хэрэглэхэ гэнэ. Теэд энээниие зүбшөөхын аргагүй шэнги. Нэгээр, модошон гэхэдэ модо отолдог, бэлэдхэдэг хүн, далайшан гэхэдэ далайгаар ябадаг хүн юм гү гэхэ мэтэшэлэн элдэб янзаар ойлгогдохо, үгын удха балар болохо байна. Хоёроор — врач, моряк, луговод гэхэ зэргын үгэнүүд литературна хэлэндэмнай үнинэй хэрэглэгдэнэ ха юм. Мүн энэ шалтагаанаар плуг гэхын орондо анзаһан гэдэг болоо һаа яахаб гээшэнь баһал таарахагүй хэбэртэй.

Имагтал шэнэ юумэ, шэнэ ойлгомжонуудые нэрлэхын тула үгын баялиг хүгжөөхэ дотоодын арга боломжо али болохоор ашаглаха хэрэгтэй юм ааб даа. Харин үнинэй бэшэгдэжэ, хэлэгдэжэ хэбшэһэн, заншаһан үгэнүүдээ өөдэ уруунь һэлгээд, барьяад яахамнайб гэжэ һанагдана. Тиигээдшье хэлэн гээшэмнай ганса нэгэн хүнэй дураар хубилжа һэлгэгдэжэ байдаггүй, гол түлэб өөрынгөө жама ёһоор хүгжэдэг ха юм. Тиимэ ушарһаа литературна хэлэеэ гүнзэгыгөөр шудалжа, хүгжэлтынь жама ёһые шэнжэлэн олохо, зарим шэнэ зүйлнүүдэйнь гуримшалгада туһалха гээшэ шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ талаар түрүүшын алхам хэгдэжэ эхилэнхэй. «Совет засагай үедэ буряад литературна хэлэнэй тэбхэжэлгэ» гэһэн Л. Д. Шагдаровай номые Буряадай ниитын эрдэмэй институт толилжо гаргаба. Мүн «Совет засагай үедэ буряад литературна хэлэнэй хүгжэһэн жама ёһонууд» тухай хэдэн авторай хамтадаа бэшэһэн томо ном хэблэгдэхээр бэлдэгдэжэ байна. Эдэ шэнжэлгэнүүд хэлэ бэшэгэй талаар практическашье, теоретическашье хүдэлмэрилэгшэдтэ туһа болохонь дамжаггүй.

Литературна хэлэндэ үдэр бүри орожо байгаа олон тоото шэнэ шэнэ үгэ, терминүүдые наринаар суглуулжа, «Буряад литературна хэлэнэй словарь»ород оршуулгатайгаар амяарайнь зохёохо шухала гэжэ һанагдана. Тиихэ зуураа, шэнэ шэнэ үгэнүүд, терминүүдэй эгээн оло дахин хэрэглэгдэдэг, таарамжатай зүб варианты наринаар шэлэжэ, словарьта оруулха ёһотой. Тэрэшэлэн тогтомол холбоо үгэнүүдэй, мүн синонимуудай словарьнуудые зохёохо хэрэгтэй.

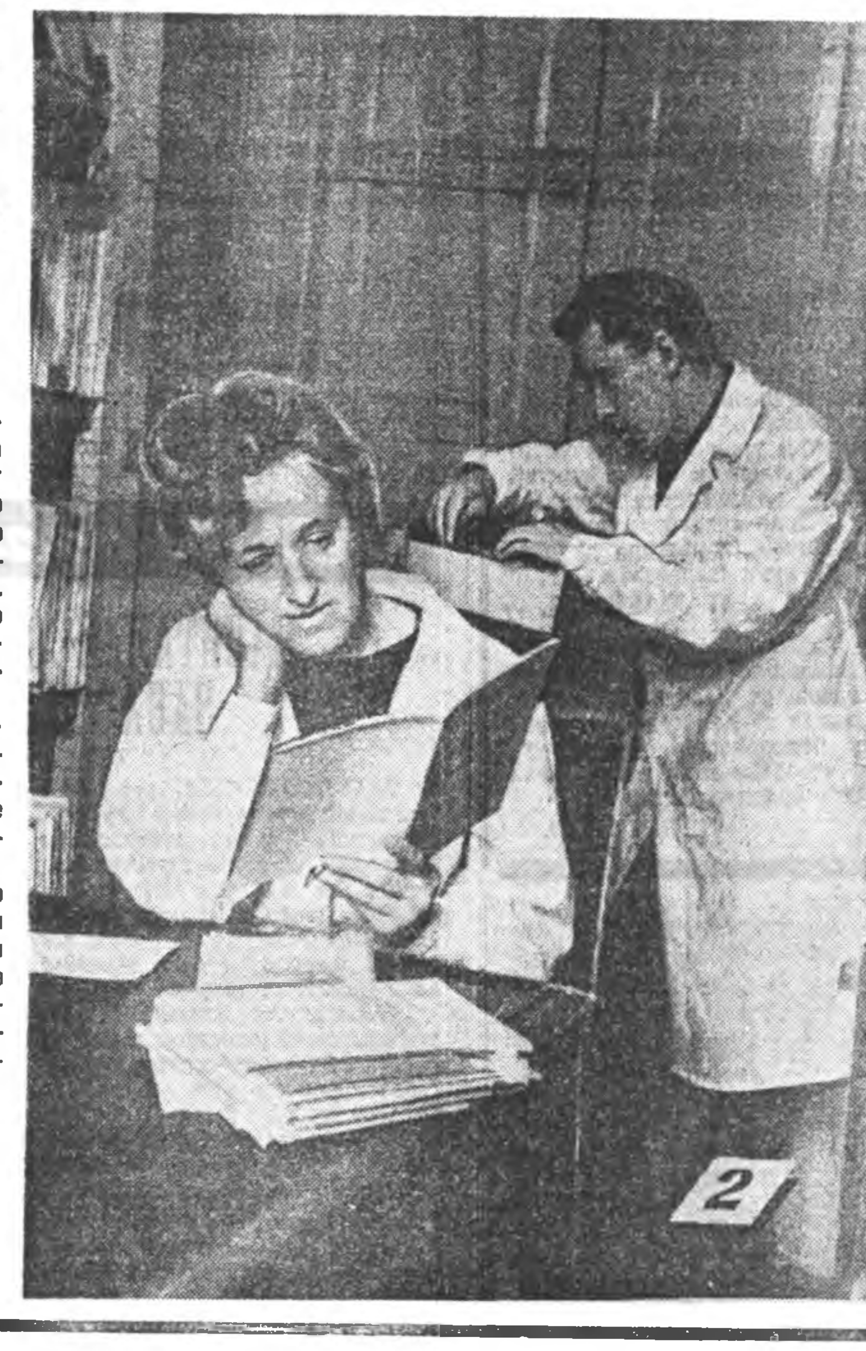
Гадна литературна хэлэндэ батаар ороһон борбилоо, пеол, потолоог гэжэ үгэнүүдые доржоохой, шала, үһээ мэтын үгэнүүдээр һэлгэхэ тухай нүхэр Батоев дурадхана. Мүн «һурагшадай хэрэглэдэг промокательна саарһа һоруул гэхэдэ булта ойлгодог» гээд нүхэр Б. Намсарайн бэшэнэ. Теэд доржоохой, үһээ, һоруул мэтын нютаг үгэнүүдые литературна хэлэндээ абабал, бусад олон нютагаархин ойлгохогүй байна. Буряад аймагуудаар нютаг хэлэнүүдэй материал суглуулжа ябахада, ехэнхидээ борбилоо, пеол, потолоог гээд лэ хэлсэнэ. Литературна хэлэмнай шадаал һаа олондо ойлгосотой байха зэргэтэй. Мүн «Буряад бэшэгэй дүрим ба словарьташье» борбилоо, пеол, потолоог, промокашка гээд оронхой. Тэрэшэлэн үһээ гээшые «удаан бороо» гээд тэрэ словарь соо тайлбарилан бэшэнэ (393-дахи хуудаһанда).

Нютаг хэлэнүүдые лингвистическэ географиин шэнэ аргаар шэнжэлхэ хүдэлмэри Буряадай ниитын эрдэмэй институтда үнгэрэгшэ жэлһээ эхилбэ. Диалектологиин, литературна хэлэнэй олон шухала асуудалнуудые шиидхэхэдэ энэ хүдэлмэри туһалха байна. Энээнтэй хамта, нютаг үгэнүүдэй словарь зохёохо хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Ц. БУДАЕВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ФИЗКУЛЬТУРНИГУУДАЙ ДИСПАНСЕРТЭ

Улаан-Үдын физкультурна диспансертэ үдэр бүри хүнүүд сугларжа байдаг. Физкультура болон спорт эрхилдэг хүнүүд хододоо бэеэ шалгуулна. Эмшэлэгшэд тэдээндэ өөһэдынь бэедэ таарахаар упражнениинүүдые дурадхажа, заажа үгэдэг. Манай республика дотор спортоор һонирхогшодой олошоржо байхада, тус диспансер ехэхэн үүргэ дүүргэнэ.

Диспансерэй коллектив өөһэдынгөө мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлдэг. Медицинын элдэб асуудалнуудаар 13 мянган автореферадуудые суглуулһан тусгаар кабинет диспансерэй дэргэдэ һаяхан нээгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ажалай нэгэ үдэр түгэсэбэ. Физкультурын врач Л. В. Ринчинова (дундань) үнгэрһэн үдэрэй дүн гаргажа, коллективтээ хөөрэлдэжэ байна. 2. Автореферадуудай кабинет соо шэнэ ном брошюрануудаар һонирхоһон сагаан халаадтан ходол байдаг.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АНГОЛО ТУЛАЛДАНА, АНГОЛО ИЛАХА БАЙХА

Анголые сүлөөлхэ арадай хүдэлөөн гэжэ партиин (МПЛА) Түрүүлэгшэ Агостино Нето АПН-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, салазаровска колонизаторнуудта эсэргүүсэгшэ анголынхидай тэмсэл тухай хөөрөө.

— Алтан оёнь бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй һаяхан тэмдэглэһэн Агууехэ Октябриин социалис революци Африкын түбидэхи национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлһэн, үзүүлжэшье байна,—гэжэ А. Нето хэлэбэ.

СССР-эй, бүхы социалис оронуудай бэеэ даанхай байдалтай болоһон Африкын гүрэнүүдэй дэмжэлгэ МПЛА партиин хүтэлбэрилдэг арадай шэнэ шэнэ илалтануудые түйлахадань туһална.

Газар дээрэнь колонизаторнуудай эзэрхэжэ байһан ябадалтай Анголын арад хэзээшье эбсээгүй юм. Сүлөөрэлгын дайнай дүлэн 1961 оной февральда илангаяа шангаар соробхилоод, эндэхи патриодууд манай ниислэл Луандадахи түрмэдэ зэбсэгтэ добтолго хээ һэн. Бэеэ даанхай байдалай түлөө национальна хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэд тэндэ зобожо байһан юм. Тэрэнэй һүүлээр удангүй, ороной хойто районуудта дайнай ехэ ябуулга захалжа, Конгын хоёр гүрэнэй хоорондохи Кабиндын горитой хубинь 1964 ондо сүлөөлэгдөөд, мүнөө бүхыдөө буһалгаашадай хиналта доро оронхой.

Хожомынь бидэ Луандаһаа хойшо зуун километрэй газартахи фронт дээрэ үшөө хэдэн илалта туйлаабди. Мүнөө Мошико, Куандо-Кубанго гэжэ провинцинуудтахи зүүн фронт эгээн элдэбхитэй фронт болонхой. Эндэхи үргэн ехэ газар дайда дээрэ арадзон партизануудай туһаламжатайгаар арадай засаг тогтоогоо. Мүнөө португалиинхид харагдахаяашье зүрхэлнэгүй.

— Манай хүдэлөөнэй зам дээрэ бэрхэшээлнүүд ушарна,—гэжэ А. Нето үргэлжэлүүлбэ.—Ороной доторшье, газаашье талада манай дайсад олон. Энэ хадаа нэн түрүүндэ Португалиин колониализм болоно. Энэ колониализм сэрэгэйнгээ хүсэ улам ехэ болгожо, бидэнтэй дай хэхын тула экономическа арга боломжоёо элсүүлхэ, НАТО-гой талаар союзнигуудһаа туһаламжа абана. Анголын урда зүгтэ Урда-Африкын Республикын фашистнуудшье арадта харша ажал ябуулгаяа шангадхана. Португалиин колонизаторнуудай ара талада манай хорото дайсад — уласхоорондын монополинууд байдаг. Манай партида эсэргүү тэмсэхынь тула империалистнуудай тэжээһэн контрреволюционно хэдэн бүлэгүүд тухайшье дурдангүй үнгэржэ болохогүй. Холден Роберто гэгшын толгойлдог, «Анголын арадуудай союз» гэжэ нэрэтэй партииешье нэрлэһүү. Энээндэ америкынхид туһална. Тэрэнэй бүлэг «Сүлэлгэдэ байдаг Анголын революционно правительство» (ГРА) гэһэншүү нэрэтэй «правительство» байгуулаа. Тэрэнь тэмсэжэ байгаа анголынхидай түлөөлэгшэ болохо һэдэлгэ гаргана.

Энэ «правительство» бодото дээрээ хэнииешье түлөөлнэгүй, манай орон дотор тэрэниие хэнэйшье дэмжэдэггүй байһаниинь мэдээжэ. Бодото, тэмсэжэ байгаа Анголо гартаа буу барьяад, дайсаниие сохижо байдаг МПЛА-гай хойноһоо ябадаг юм.

Манда дотоодыншье бэрхэшээлнүүд бии. Энэмнэй түрүүшын ээлжээндэ сэрэгэй кадрнуудай дуталдадаг ябадал болоно.

Иимэ кадрнууд булимтарагшадай тэмсэл саашадань үргэдхэхын тула хэрэгтэй байна. Зүгөөр бүхы бэрхэшээлнүүд зайсуулагдаха байха гэжэ этигэнэбди. Манай хүдэлөөнэй зэргэ улам ехэ дүй дүршэлтэй, байлдаануудта хатуужаһан, революционно теорёор зэбсэгжэһэн тэмсэлшэдээр нэмэнэ. Тэдэнэрэй хүтэлбэри доро Анголын арад хүсэд эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдал түйлаха байха.

— Манай дайсан хүсэтэй, муу мэхэтэй, империализм, колониализм гэжэ нэрэтэй юм,—гэжэ түгэсхэлдөө А. Нето хэлээ.—Хүнгэн бэшэ тэмсэлдээ бидэнэр гансаараа бэшэбди. Маниие дэмжэдэгэйнь түлөө КПСС-тэ, агууехэ совет арадта баясхалан хүргэнэбди. Совет хүнүүдэй илалтануудаар, манай үнэн зүб тэмсэлдэ эдэнэй үзүүлдэг туһаламжаар омогорхожо байһанаа Анголые сүлөөлхын түлөө бүхы тэмсэлшэдэй үмэнэһөө мэдүүлнэб.

(АПН).

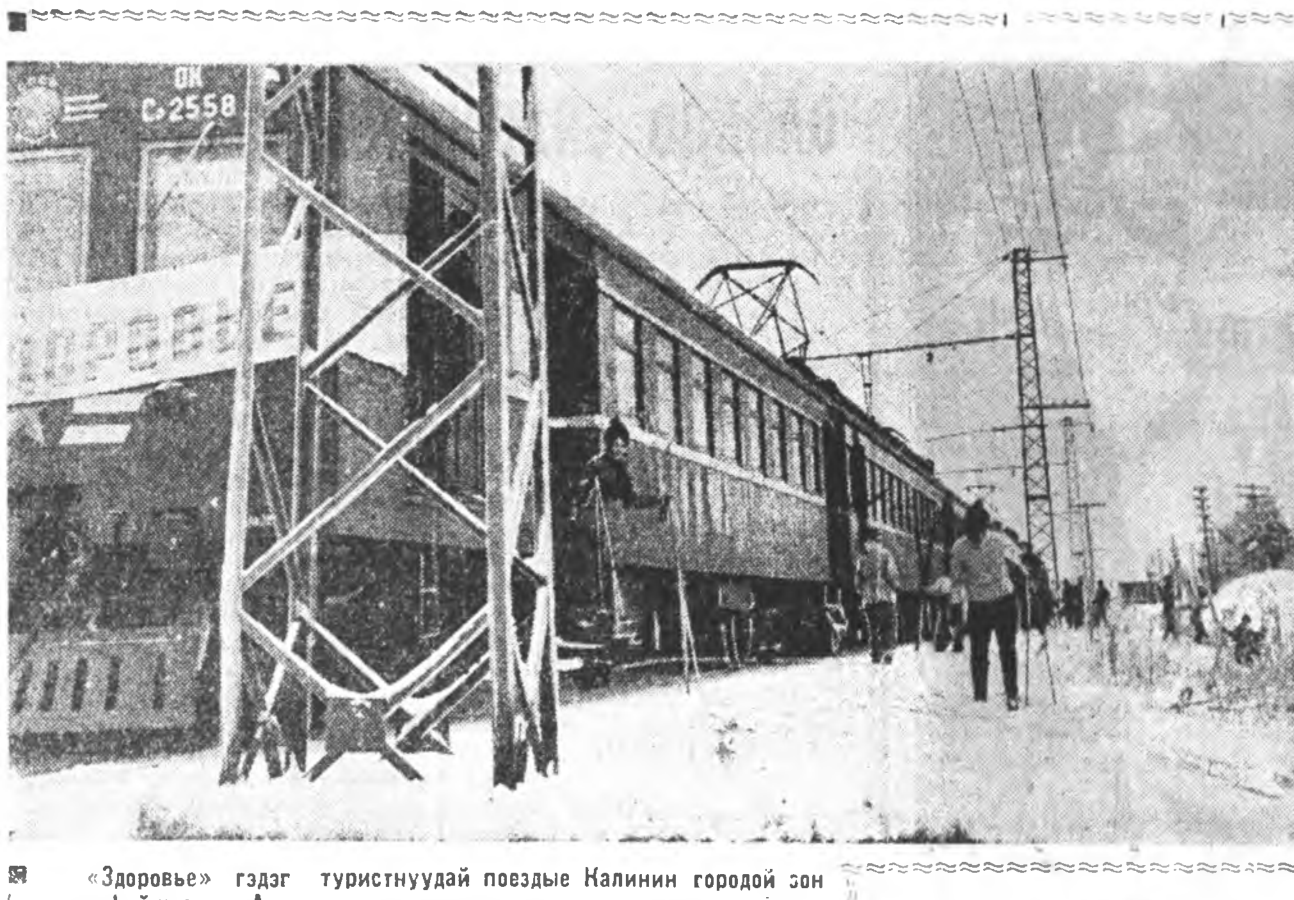
ЗОНОЙ ЭРИЛТЫЕ ХАНГАХА

Ажалай табан үдэртэй, амаралтын хоёр үдэртэй долоон хоногто ороод байхада ажалшадые хайшан гэжэ соёл культурын болоод бэшэшье талаар һайнаар хангахаб гэһэн асуудалаар һаяхан Ахын аймагай Орлик тосхондо зүблөөн болоо.

Худалдаа наймаанай зургаануудай ажалай шэнэ график, түсэб тухай аймагай потребкооперациин түрүүлэгшэ Ю. Д. Васильев сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Өөһэдынгөө һанамжа тухай аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша Ю. Д. Патархеев, аймагай больницын ахалагша врачай уялгые дүүргэгшэ С. Ф. Борокшонов хөөрөө.

Суглаанай түгэсхэлдэ аймсоветэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Д-Н. Д. Сотников үгэ хэлээ.

Вл. ГАЛСАНОВ.

«Здоровье» гэдэг туристнуудай поездые Калинин городой зон ехээр һайшаадаг. Амаралтын үдэрнүүдтэ эндэхид спортоор һорихоёо вокзал дээрэ ошоно. Тиигээд турбазын энэ поездоо һуужа, ойдо гарадаг. Амаржа байхадаа городой зон санаар наадана, хүдөөдэ сэбэр агаарта амардаг заншалтай. Зураг дээрэ: «Здоровье» гэжэ поезд. Баруун таладань Калининска медицинскэ институдай шүдэ эмшэлдэг поликлиникын техник экскурсантка Галина Болотникова.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮБГЭН МОРОЗ АЙЛШАЛЬҺААР...

Шэнэ жэлэй урдахана XXII партийна съездын нэрэмжэтэ колхозой һаалиин фермэнүүд дээгүүр ехэ хүлгөөтэй байба. Һайндэрэй урда хододоол нимэ ха юм даа. Теэд һайндэрые ажалдаа амжалтатайгаар угтахада бүришье баяртай.

Утаатын һүнэй фермын һаалишадта парткомой секретарь Николай Бальжинович Ринчинов хүрэжэ ерэбэ. Улаан булангай үүдэ нээжэ, хүйтэн агаар баауулһаар орожо ерэхэдэнь, хүхюу шаг шууяан гараба:

— Үү, Үбгэн Мороз орожо ерэбэл!..

— Үүдээ түргэн хаагыт, хамаг дулааемнай гаргажархихатнай...

Николай Бальжинович үгэ хоорһон байбагүй:

— Үбгэн Морозһоо юундэ дутаха хүнбиб,—гээд гартаа барижа ябаһан тулам соогһоо бэлэгүүдые гаргажа һаалишадта, малшадта тараана.

— Ухибүүдтэтнай колхозой правлениин, парткомой бэлэгүүд...

Тус фермын һаалишад Прасковья Норбоева, Сурьма Дашиева гэгшэд үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз соогоо бултанһаа ехэ һү һаагаа юм. Үнеэн бүриһөө тус тустаа 1600—1700 килограмм һү абаа...

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой отделенинүүд, гүүртэнүүд, һаалиин фермэнүүд дээгүүр Үбгэн Мороз ябаһаар: нүхэд Батуев, Буянтуев болон колхозой бусад хүтэлбэрилэгшэд һайндэрэй бэлэгүүдые тараана.

Колхозой малшад шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ эршэтэйгээр ажаллана.

Р. НИКОЛАЕВ.
Захааминай аймаг.

—<✦>—

ТОБШОХОНООР

✦ **Хяагтын Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо хасагуудай дуунай хоор эмхидхэгдэбэ. Хоорхойхид арадай дуунай харалгада бэлдэжэ байгаа юм. Тэрэниинь гахайн фермые даагша В. А. Ануфриев хүтэлбэрилнэ. Шара-Голой хасагууд Сагаан-Шулуутайда концерт харуулаа.**

В. ЖАРКОЙ.

✦ **Ивалга болон Тарбагатай тосхонуудта арадай дуунуудай конкурс-харалга һаяшаг болоо. Ород, буряад хуушан дуунууд, совет композиторнуудай дуунууд зэдэлээ. Ивалгын соёлой байшангай уран һайханай бүлгэмэй коллектив шадабаритай бэрхээр дуулаһаараа шалгараа. Эндэ арадай дуунуудай республикын харалгада дуулагдаха дуунууд шэлэгдэбэ.**

Н. МАКАРОВ.

✦ **Ахын «Улаан-Аха» колхозой һаалишан Соня Данзановна Гармаева һү һаалгаар үнгэрэгшэ жэлдэ абаһан социалис уялгаяа болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур үшөө ехэ һү Эхэ орондоо бэлэглэбэ.**

Д. ДУГАРОВ.

СПОРТЫН ҺОНИН

СССР-эй нэгэдэхи суглуулагдамал командын хоккей наадагшад Мемориал Браунада болоһон заншалта наадanай һүүлшын уулзалгада США-гай олимпиин командые 11:3 тоотойгоор шүүбэ. Энэ наадаар хоёрдохи һуурида США-гай, гурбадахи һуурида—Финляндиин, дүрбэдэхи һуурида—Денвера, табадахи һуурида Италиин хоккей наадагшад гараба.

* * *

Хоккейгээр Канадада үнгэргэгдэһэн наадалгада СССР-эй хоёрдохи суглуулагдамал команда Броквилла городой спортсменүүдтэй уулзажа, тэдэниие 3:2 тоотойгоор шүүгээ.

* * *

Ахерныг кубок абахын түлөө болоһон нааданда хабаадалсаһан Москвагай «Крылья Советов» командын хоккей наадагшад Шведскэ «Анка», «Юргордена» ба «Сёдертелье» гэжэ суглуулагдамал гурбан клубай командые нүхэр ёһоной уулзалгада 6:4 тоотойгоор илаа.

* * *

Хоккейгээр Европодохи түрүүшын түрүү һуури эзэлэлгын нааданда эдиршүүл шэнэ жэлэй урда тээ хоёр уулзалга хээ. Финляндиин команда Польшын суглуулагдамал командые 9:1, шведүүд ГДР-эй суглуулагдамал командые 21:1 тоотойгоор илаба.

* *

Гастингстэ болоһон шэнэ жэлэй уласхоорондын шатарай нааданда Румыниин чемпион Георгиу табан нааданай удаа 3,5 очкотой болоод түрүүлжэ ябана. Совет гроссмейстернүүд Суэтин, Штейн гэгшэд хахад очкогоор тэрээнһээ гээгдэжэ ябана.

* * *

Шведскэ мастер Эрик Ульссоной дурасхаалда үнгэргэгдэһэн нааданда манай шатаршад амжалтатайгаар наадажа байна. Табан нааданай һүүлээр совет гроссмейстер Геллер, швед Мартенс гэгшэд туд бүридөө 4,5 очкотой болоод түрүүлжэ ябанад. Тэдэнэй удаа эхэнэрнүүдэй дундаһаа дэлхэйн чемпион Гапрандашвили 4 очкотой болоо.

* * *

Европын футбольно эрхим командануудай тоодо СССР-эй суглуулагдамал команда ороод, Англи ба Италиин командануудай урда түрүү һуурида ябана.

* *

Чувашай 24 наһатай спортсмен Владимир Воронков санаар Эстерсундын райондо (Швеци) болоһон урилдаанда Швеци, Норвеги, Италиин олон бэрхэ санашадай урда гараа. 11 километр зайе 35 минута 27 секундада тэрэ гаталаа. Эхэнэрнүүд конкурсһоо гадуур урилдаа. 5 километрэй зайда Москвагай спортсменка Рита Ачкина эрхимлэжэ ерээ.

(ТАСС).

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Бодонгуудай совхоз бии болгогдоһоор жэлшье болоогүй. Гэбэшье һаяхан эмхидхэгдэһэн энэ совхоздо шэнэ шэнэ барилганууд бодоно.

Шанага нютагта һаяхан 320 үнеэдтэ эдеэ бүйлүүлхэ кухни ашаглалтада үгтөө. Мүн нимэ кухни һаяын үдэрнүүдтэ Хонхоло нютагта баригдажа дүүргэгдэхээ байна.

Тиихэдэ Залаатада мал тушаан абаха шэнэ пункт баригдаа.

Саашадаашье үргэн дэлисэтэйгээр барилга хэгдэхээр хараалагдана.

Д. ТОГОШЕЕВ.

ХОЁРДОХИ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ БОЛОБО

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентнэр һуралсалһаа гадуур олон янзын мэргэжэл шудалха элдэб кружогуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Тус факультет нээгдэһээр 2 жэл болобо. Студентнэр эндэ һуралсажа гараад, журналист, атеист ба лектор гэһэн тон шухала мэргэжэлтэй болоно. Ерээдүйн багшанарта нимэ мэргэжэлнүүд ажал хэрэгтэнь ехэ туһатай байха болоно бшуу.

Һаяын нэгэ үдэшэ институдай актова зал соо тус факультет дүүргэгшэдтэ диплому уд барюулагдаба. Энэ үдэшые үнгэргэхэеэ студентнэр олоороо суглараа. Ород литературын кафедрын багша В. Б. Махатов факультет дүүргэгшэдые хоёрдохи мэргэжэлтэй болоһонтойнь дашарамдуулан халуунаар амаршалаад, удаань тобшо элидхэл хээ.

Хүгжэм дуунай аялга доро институдай проректор М. Н. Мангадаев дүүргэгшэдтэ дипломуудые барюулаа. Ингэжэ 50 студентнэр хоёрдохи мэргэжэлтэй болобо.

В. ЧИМИТОВ.

ҮНГЭРЭГШЭ ЖЭЛЭЙ «УРШАГТА ҮЛЭГДЭЛ...

Темзэ мүрэнэй хоёр эрьеэр зубшаһан, 10 миллион хүн зонтой түйлай ехэ хото болохо Лондоной үйлсэнүүд ехэл абяа шэмээгүй. Лондонойхид Англиин бусад хотын ажалшадтал адли Рождествогой үдэрнүүдые гэртээ, бүлэ соогоо үнгэргэдэг юм.

Англиин хүн зон эдэ үдэрнүүдтэ булта шахуу бодолгото болоо, хуушан жэлэй ямараар үнгэрһые, шэнэ жэлдэ юунэй болохоо байһые шэнжэлэн харадаг.

Үнгэрһэн 1967 он Англида нилээд түбэг бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулаа.

Һүүлэй гушан жэлтэй сасуулбал, хүдэлмэригүйшүүлэй тоо илангаяа ехээр олошороо. Ажалгүйшүүлэй списогто 600 мянга гаран хүн тусхайта ёһоор бэшүүлээ.

Ноябрь һарада фунт стерлингын үнэеэ буураһанай шалтагаанаар эдеэ хоолой, даб дээрэ хэрэгтэй болодог эд бараанай сэн хэзээ хэзээнэйхиһээ түргөөр дээшэлһэн байна. Рождествогой һайндэрэй урдахана Лондоной, мүн бусадшье хотонуудай магазинуудта юумэнэй сэн илангаяа ехээр дээшэлээ. Хүнүүд мүнгэеэ түргөөр һалгаахые оролдоо, яахадааб гэхэдэ мүнгэнэй үнэ сэн хараһаар байтар буурана. Ороной экономико һүүлэй жэлнүүдтэ доройтон муудана. Гэхэ зуура мүнөөнэйхидэл адли хүндэ байдал үнинэй тохёолдоогүй юм. Юумэнэй сэнгэй дээшэлхэтэй хамта салин хүлһэн тэрэ хэбээрээ үлөө. Медицинэдэ, гэр байра барилгада, гэгээрэлдэ хараалагдадаг гаргаша бага болохонь гэһэн үгэ хүүр тарана. Гэхэтэй хамта гүрэн сэрэг барилгада жэл бүри 2 миллиард фунт стерлингһээ дээшэ мүнгэ зөөри гаргашална. Ороноо «хамгаалгада» һомологдоһон мүнгэнэй ехэнхи хубинь Америкэһээ буу зэбсэг худалдан абалгада, хилын саана өөрынтөө сэрэгүүдые барилгада гаргашалагдадаг байна.

Буу зэбсэг түхеэрхэ, хилын саанахи гүрэнүүдэй үмэнэ абаһан «уялгануудаа» дүүргэхэ талаар Англиин бэелүүлдэг политикын аша үрэгүй, аюултай байһыень үнгэрһэн жэл элеэр харуулаа. США-гай, Англиин империалистнуудай дэмжэлгээр арабуудай оронуудта эсэргүү эмхидхэгдэһэн Израилиин эзэрхэг түрисхэй добтолго Англида ехэ гарза хохидол ушаруулаа. «Файнэншл Таймсын» мэдээнэй ёһоор, Суэцкэ каналай хаагдаһанай шалтагаанаар гансахан үнгэрэгшэ жэлэй туршада Англи 100 миллион фунт стерлингһээ дээшэ хэмжээнэй гарзада ороо.

Дүтын Зүүн зүгтэ Англиин нэрэ хүндэнь хэзээ хэзээнэйхиһээ буураа. Адендэ Англиин бэхижэхэ ябадалда ямаршье баазанууд болон авианосецууд туһалаагүй. Аравиин хахад арал дээрэхи нефтиин баялигуудые харууһалжа байдаг Персиин тохой шадарай баазануудшье үты хэгдэхэ аюулда ороод байна.

Вьетнам арадта эсэргүүгээр США-гай хэжэ байһан дайнда Англиин хабаадуулагдаха аюулай һүжэрһэн ушар хүнүүдэй һанаа сэдьхэл эгээл ехээр зобоогоо.

Вьетнамдахи дайн хадаа «н... шэнжэтэй дайн бэшэ, харин ... дэлхэйн удха шанартай гаш... ушар мүн», энэ хадаа «үнгэрһ... лэй эгээл хорото үлэгдэлынь ... һаа гадна, шэнэ жэлдэшье ... дэ эгээл ехэ бэрхэшээл болон тохёолдуулха байна» гэжэ «... газетэ ехэл һанаагаа зобонги... шэнэ.

Зүүн-Урда Азида бэелүүлж... гаа Америкын эзэрхэг түримх... толгые Англиин правительств... жэхэеэ болихо зэргэтэй гэһэн ... хэбэринүүд үнгэрэгшэ жэл ... Британиин тред-юнионуудай ... ренци дээрэ, зонхилхы лей... нуудай партиин конференци... дииллэнхи олонхидой дуугаар б... абтаа. Лейбористнуудай прав... ство энэ эрилтэ хараада ... арсана. Тиибэшье правител... баадхалга улам шангадаһаар.

Холбоото Штадууд Англиин... номикые улам нэтэрүүгээр ... абажа үргэлжэлһөөр. «Кр... гэжэ консервативна журнала... дээнэй ёһоор, 1967 ондо ... промышленностиин гол һ... нуудтахи предприятинуудай ... процентнь Америкын моно... нуудай мэдэлдэ оронхой ... Эгээл энэ шалтагаанаар ... «хамтын дэлгүүртэ абаха ... үгэхэһөө Франци гол таһа ... лахадааб гэхэдэ, Англи ... Штадуудай мэхэдэ орожо ... ульгамаар алба хэхэ байха г... хайлна.

Холбоото Штадуудай ... бариматалан хуушанайнгаа ... ябажа, хэзээ нэгэтэ Вьетн... гү, али дэлхэйн ямар нэгэн ... хубидахи зэбсэгтэ тулалда... баадаха баатай болохо гүб... шье һаа ондоо зам шэлэхэ ... гэһэн асуудалнуудые анг... үнгэрэгшэ жэл һайса бодожо ... Шэлэлгын энэ замые «Ев... зам гэжэ эндэ нэрлэдэг бай... зам бариматалагшад Европы... нуудтай Англиин харилсаа ... һайжаруулхын түлөө тэмсэ... хэдээ «хамтын дэлгүүрэй» ... тай харилсаа холбоогоо һай... хаһаа гадна, харин Европы... оронуудтай харилсаа холбоог... жаруулая гэжэ тэдээнэй ... олониинь баадхана.

Социалис лагериин хүсэ ... улам дээшэлжэ байһан ушар... ронгүй гү, али тоонгүй ... оролдогшод Англида улам ү... лэжо байна. Совет гүрэнэй ... жэлдэ тэрээнэй амжалта, ту... нуудые Англиин юрын хү... гадна, Советскэ Союзай ха... тоодо яажашье оруулхын ... хүнүүд зүбөөр сагнэһэн юм. ... ниин промышленностиин ... рацинн президент С. Браун, ... дерациин генеральна ... Джон Дэвис түрүүтэй ... ниин промышленностиин эл... хэдэн түлөөлэгшэд Октябри... дахи ойн һайндэрэй һүүлээр ... скэ Союзда хэлсээ хэхэеэ ... юм, тэрэнь ехэ һайшаалтай ...

Англи шэнэ 1968 ониие ... асуудалнуудаа шиидхэнгүй ...

Н. ТУРКАТЕНК...
Лондон.

Агаһаа ерэһэн бэшэг

ҺАЙХАН ДАА ДАРҺАН КУРОРТ

Сэнхэг татаһан ой тайгын дунда, үзэсхэлэн гоё газарта оршодог Дарһан курорт дээрэ декабриин хүйтэнэйшье үедэ амархада таатай зохид байба.

Хүн зоной амарха, бэеэ эмшэлүүлхэ хэрэгтэ али зэргэ ехэ анхарал хандуулагдадаг байһыень эндэ эли тодоор үзэнэбди. Курортын дүрбэн дабхар томо байшан соо хорин зургаан элдэб янзын эмнэлгэ абаха түхеэрэлгэнүүд хүдэлнэ. Эндэ эгээ мүнөө мянга гаран хүн амаржа байна. Амарагшадай дунда Буряадай республикын Сэлэнгын, Захааминай, Кабанскын аймагуудһаа, мүн Яхадай АССР-һээ, Эрхүүһээ, Сахалинһаа, Хабаровск хотоһоошье ерэһэн хүнүүд бии.

Ажал хэхэ, амарха эрхэеэ совет хүнүүд бүрин дүүрэнээр, ашатай туһатайгаар эдлэнэ. Курорт дээрэ амарха, эмшэлүүлхэ үедөө хүнүүдэй болбосон ёһоор үдэр сагаа үнгэргэхэ таатай зохид эрхэ байдал дүүрэн бии. Кинотеатр, библиотекэ, шатар—амарагшадай мэдэлдэ. Эндэ ажалладаг врачнууд, аялдар сестранууд амарагшад бидэниие тон һайнаар эмшэлдэг, аргалдаг байгаа. Врач Нина Николаевна Удовенкодо амаршалга, һайн һайханиие хүсэхэ хүнүүд ехэ олон.

Һайхан даа, Дарһан курортдо амархада.

Д. ДОРЖИЕВ,
Агын округой «Россия» колхозой гэшүүн.

ХИЛЫН саанаһаа

КАПИТАЛАЙ ОРОНУУДТАХИ ЗАБАСТОВКОНУУД

США

НЬЮ-ЙОРК. США-дахи 1968 оной түрүүшын забастовко шэнэ жэл гараһан үдэр эхилбэ. Урда хоёр штадай тамхинай промышленностиин 5 мянган хүдэлмэришэд забастовкодо бодоһон байна. Тэдэнэр салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ табина.

Шэнэ жэлэй эгээн томо забастовко гэхэдэ, зэд хайлуулдаг промышленностиин 60 мянган хүдэлмэришэдэй забастовко болоно. Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай, пенси болон бусад тэдхэмжэнүүдые нэмэхэ тухай забастовко хэгшэдэй эрилтые зэдэй дүрбэн томо компани хангахала арсаба.

Хүдөө ажахын машина бүтээлгын предприятинуудай 20 мянган хүдэлмэришэд үнгэрэгшэ жэлэй урда тээхэнэ Айова, Иллинойс штадуудта 34 үдэр забастовко хэжэ, горитой амжалта туйлаһан байгаа. Тэдэнэй салин хүлһэн нэмээгдэһэн, тэрэшэлэн эд бараанай үнэтэй болоһон дээрэһээ үгтэхэ салин хүлһэнэй жэл бүриин нэмэри ехэ болгогдоо, мүнхэлэлгын фонд нэмээгдээ.

ФРАНЦИ

ПАРИЖ. Франциин национальна,метеорологическа албан газарай хүдэлмэрилэгшэдэй 24 часай забастовкоор Шэнэ жэл гараһан үдэр тэмдэглэгдэбэ. Забастовко хэгшэд экономическа хэдэ хэдэн эрилтэнүүдээ хангуулха гэжэ оролдонод.

АНГЛИ

ЛОНДОН. Шеффилд городтохи «Артур ли энд санс» гэжэ компаниин 300 хүдэлмэришэд 24 часай забастовко хэбэ.

(ТАСС).

АМЕРИКАНСКА ЭСКАДРА САСЭБОДЭ

ТОКИО, январиин 3. (ТАСС). США-гай 7-дохи флодой корабльнуудай эскадра («Кирсардж» гэжэ авианосец түрүүтэй) 13 үдэр байһанайнгаа һүүлээр мүнөө үглөөгүүр Сасэбо гэжэ Японой портһоо гаража ошобо.

«Кирсардж», тэрэниие үдэшэгшэ 8 эсминец ДРВ-дэ эсэргүү дайнда хабаадалсадаг.

Сасэбодэ эскадрын ерэһэн үдэр, декабриин 22-то, авианосец дээрэ тэһэрэлтэ боложо, 3 матрос алуулһан, 3-ниинь шархатаһан байгаа.

Нокосука гэжэ США-гай сэрэгэй үшөө нэгэ баазаһаа шэнэ жэлэй һуни «Морской дракон» гэжэ Америкын уһан доогуур ябадаг атомна онгосо гаража ошобо. Теэд тэрэнэй хайшаашье ошоһониинь мэдэгдэнэгүй.

Америкын сэрэгэй командовани Вьетнамдахи дайнай бааза болгожо Японой газар дайдые бүрил үргэнөөр хэрэглэдэг боложо байна.

Баруун Берлин. Баруу... линэй хэдэн зуугаад залуу... мүн эндэ ажаһуудаг гр... Курфюрстендамм прос... элдэб плакадуудые абажа ... на. Тэдээндэнь «Микис Т... ракисые сүлөөдэ гар... «Грециие сүлөөлхэ», «Г... сэрэгэй хунтада ямаршье ... ламжа хүргэлтэгүй» гэһэн ... нууд бэшээтэй.

АДН—ТАСС-ай ф...

Румыниин Арадай Республика. Плоешти городой Майн Нэгэнэй нэрэмжэтэ нефть үйлэдбэрилдэг заводой продукци Европын, Африкын болон Латиин Америкын олон гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ. Зураг дээрэ: Алжир гүрэнэй хэрэглэмжэдэ байһан нефть абадаг установко.

Аджерпресс—ТАСС-ай фото.

ГАДААДЫН ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Үнгэрэгшэ жэлэй үйлэдбэриин амжалтанууд ба Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдтэ ажалшадай түйлаһан шэнэ амжалтанууд тухай социалис оронуудай хэблэл газетэнүүд мэдээсэнэ.

«Руде право» гэжэ пражска газетэ мелиорациин асуудалнуудта редакционно статьягаа зорюулһан байна. «Трибуна люду» гэжэ Польшын газетэ Щецин гэжэ городой «Шэнэ мэргэжэл» тухай бэшэнэ. Тэрэ городто электронно промышленность амжалтатайгаар хүгжэжэ байнхай.

Тэмсэжэ байгаа Вьетнамдахи байдал тухай газетэнүүд бэшэжэ үргэлжэлһөөр. Америкын түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэлдэ Урда Вьетнамай патриодуудай туйлаһан амжалтанууд тухай газетэнүүд мэдээсэнэ. «Дайсанай һуниин атакануудта» 25-дахи американска пехотно дивизи гурба дахин харюу үгэхэ баатай болобо гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетын Сайгондохи корреспондент мэдээсэнэ.

Түлбэриин балансын дутаха ябадалые хороохын тулада США-гай правительствын хараалһан хатуу хэмжээнүүдтэ харин хэблэл анхаралаа ехээр хандуулна. «Джонсон доллары гамнаһан аад, сэрэгэй гаргашануудые тэрэ зандань байлгаһаар»,—гэжэ «Юманите» гэжэ парижска газетэ бэшэнэ. «Пари-жур» Женевьева Табуи гэгшын статья толилбо. США-гай абажа байгаа хэмжээнүүд «Вьетнамдахи дайнай гаргашануудые», мүн бусадшье сэрэгэй гаргашануудые хороохогүй юм гэжэ тэрэ статья дотор тэмдэглэгдэнэ. Америкын правительствын абахаяа байгаа хэмжээнүүд тушаа гадаадын мэдээсэлнүүдые бүхэли бүхэли хуудаһануудаар «Фигаро» ба «Орор» гэжэ газетэнүүд толилбо. Англи ба баруунай бусад оронуудта тэдэ хэмжээнүүдэй али зэргын нүлөөтэй байха тухайнь «Файнэншл таймс», «Дейли телеграф» гэжэ Лондоной газетэнүүд бэшэнэд.

США-гай шэнэ шиидхэбэринүүд Англиин экономикодо хоро хүргэхэ гэһэн һанамжаяа Англиин олонхи комментаторнууд мэдүүлнэд. Президент Джонсоной дурадхалнуудай политическэ хойшолонгууд хаа хаанагүй үзэгдэхэ байха гээд «Таймс» бэшэнэ. Вашингтоной хараалһан алмалтын түсэбүүд Англиин промышленностьда баһа дахин сохидо хэхэ гэжэ Англиин промышленнигүүд бэшэд баяшуул тооложо. Мүнөөдэр национальна экономическа хүгжэлтын советэй заседаниие Англиин премьер-министр хүтэлхэ юм гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ. Тэрэ заседани дээрэ США-гай түсэбүүдэй Англиин экономикодо үзүүлжэ магад нүлөөн тухай элидхэл финансын министр Дженкинс гэгшэ хэхэ байна.

Мүн Бонндошье энээн тушаа һанаагаа ехээр зобоно. Гүрэнэй секретариин орлогшо Катценбах гэгшын ерэлгэ тухай мэдээсэхэ зуураа, «Генераль Анцайгер» гэжэ газетэ ингэжэ бэшэнэ: «Президент Джонсоной хэлэһэн гаргашын ехэнхи хубиинь ФРГ даажа абаха болохонь». ФРГ-дэ байрлажа байгаа США-гай сэрэгүүдэй гаргагдаха Баруун Германиин гаргашанууд тухай хэлсээнүүд бэеэ байдалда үнгэрхэнь ха гэжэ гүхайлагдана.

(ТАСС).

Ханойдо зэрлиг муухай добтолго хэгдэбэ

ХАНОЙ, январиин 3. (ТАСС). Ханой город шадар Вьетнамай Демократическа Республикын агаарай дайда руу Америкын ехэ бүлэг самолёдууд нэбтэрэн оробо. Уридшалан тооложо үзэхэдэ, Вьетнамай арадай армиин агаарай дайда хамгаалха сэрэгүүд Америкын 3 самолёдуудые буудажа унатааба.

Редакторай орлогш...
М. Н. НИМА...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактор... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—6... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—6... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност... строительства—61-35, советского строительства и быта—6... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, маши... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61

Гор. Улан-Удэ типография Управления по печати при ... вете Министров БурАССР.

Н-02306. Зак. № 3...